

natečaj 2020/2021

ČE KRUHEK PADE TI NA TLA, POBERI IN POLJUBI GA

Natečaj Evropa v šoli

Zamisel o združenih Evropi, Evropi miru in blaginje, je nastala med drugim tudi zato, da ne bi nikoli več prišlo do strahotnih dogodkov, ki smo jim bili priča v zgodovini. Le če si bomo posamezniki, narodi in države prizadevali ohraniti mir, povečati blaginjo, krepiti medsebojno solidarnost in sožitje ter razvijati demokratično ureditev s spoštovanjem človekovih pravic vsakogar, bomo presegli stoletne konflikte in sprejeli izzive prihodnosti. Razvoj naše celine je odvisen predvsem od nas, prebivalcev Evrope, zlasti od mladih.

Temeljni cilji natečaja so prispevati k ustvarjalnemu soočenju z družbenimi problemi, s katerimi se spopadamo doma, v Evropi in svetu, ter krepitev medsebojnega razumevanja, strpnosti in solidarnosti. S pridobivanjem novih znanj in vedenj ter spodbujanjem kritičnega odnosa do dogajanj v ožjem in širšem okolju si želimo v okviru natečaja prispevati k razvijanju ustvarjalnosti, zmožnosti samostojnega, kritičnega mišljenja in presojanja mladih. Poleg tega je cilj natečaja tudi spodbujanje doživljanja in izražanja na vseh področjih umetnostnih zvrsti - na jezikovnem, likovnem, fotografskem in video področju, mladi pa lahko ustvarijo tudi svojo spletno stran.

Poleg vsebinskega učenja in ustvarjanja natečaj prispeva tudi k uresničevanju ciljev izobraževanja. Zakonske podlage nas namreč vodijo, da je treba vzgajati in izobraževati v skladu s trajnostnim razvojem in širiti zavest odgovornosti za naravno okolje. Dejavno vključevanje v demokratično družbo vključuje odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, do drugih ljudi in kultur ter naravnega in družbenega okolja.

Natečaj poteka na treh ravneh. Učenci in dijaki najprej ustvarjajo na šolski ravni, kjer mentorji izberejo izdelke in jih pošljejo ocenjevalnim komisijam na regijskih ravneh. Te izberejo najboljša dela s posameznega področja in jih posredujejo na nacionalno raven. Strokovna nacionalna ocenjevalna komisija nagradi prva tri dela posameznega natečajnega področja vsake starostne skupine. Avtorji vseh nagrajenih del, pa tudi mentorji in ostali sodelujoči, so povabljeni na nacionalno zaključno prireditev.

Natečaj Evropa v šoli se zaključi z nacionalno prireditvijo, ki navadno poteka v tednu, ko praznujemo dan Evrope (9. maj). Mladim ustvarjalcem natečaja preko prijetnega kulturnega programa podelimo nagrade in priznanja. Prireditev zadnja leta poteka v Festivalni dvorani Pionirskega doma v Ljubljani.

Natečaj Evropa v šoli poteka pod okriljem Zveze prijateljev mladine Slovenije (ZPMS). Temo natečaja vsako leto izbere Nacionalni odbor natečaja Evropa v šoli pri ZPMS, ki vsebinsko naravnost in slogan navadno prilagodi temi evropskega leta ali ciljem trajnostnega razvoja.

Če kruhek pade ti na tla, poberi in poljubi ga

Uvod

Izgube hrane in odpadna hrana sta daljnosežen problem z ogromnimi finančnimi, etičnimi in okoljskimi posledicami. Po podatkih Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (The Food and Agriculture Organization of the United Nations - FAO) po vsem svetu vsako leto zavržemo približno 1,3 milijarde ton hrane, kar je tretjina vse hrane, proizvedene za prehrano ljudi. Količina odpadne ali zavržene hrane stane 2,2 bilijona evrov letno, kar je štirikrat več kot je potrebno za prehrano vseh 815 milijonov ljudi na svetu, ki so še vedno vsak dan lačni.

Kako je mogoče, da zavržemo toliko hrane? Da bi lahko odgovorili na to, moramo pregledati celotno verigo preskrbe s hrano. Ko govorimo o odpadni hrani, s tem ne mislimo samo na hrano, ki jo zavržemo porabniki, temveč tudi na živila, ki jih trgovine ne prodajo in jih nato zavržejo, hrano, ki jih zavržejo restavracije in hoteli ter kar proizvajalci in pridelovalci izgubijo na poti ali v skladiščih.

Razmere v svetu nas vedno bolj silijo k razmisleku in zavedanju, kako zelo pomembna je hrana za naše življenje, kako neenakomerno je razporejena in koliko je zavržemo. Pri količinah odpadne hrane je občutna razlika med razvitimi državami in državami v razvoju: (končni) potrošniki v bogatih oz. razvitih državah vsako leto povprečno zavržejo 95 - 115 kilogramov hrane na osebo, medtem ko se v revnejših državah oz. državah v razvoju na leto zavrže povprečno 8 - 11 kilogramov hrane na osebo.

Po podatkih Svetovnega programa za hrano (World Food Program) največji delež z lakoto prizadetega prebivalstva živi v naslednjih državah: Jemen, Demokratična republika Kongo, Afganistan, Venezuela, Etiopija, Sudan, Sirija, Etiopija, Nigerija in Haiti.

Kaj je odpadna hrana in kako nastane?

Zgodovina količine odpadne hrane je tesno povezana z globalizacijo. V vedno bolj omreženem in povezanem svetu dobavne verige postajajo daljše in povsod je na voljo vse - indijski mango v Sloveniji in ameriška jabolka v Indoneziji - vse leto. Na tej pogosto dolgi poti od kmetije do mize se hrana izgubi ali postane odpadek na vsaki stopnji, sveža hrana, kot so sadje, zelenjava, mleko in meso, pa je še posebej ranljiva.

»Opadna hrana« in »izgube hrane« sta najpogostejša izraza, vendar ne pomenita povsem iste stvari. »Izguba hrane« se običajno nanaša na hrano, izgubljeno v zgodnejših fazah pridelave, kot so nabiranje, skladiščenje in prevoz. »Opadna hrana« se nanaša na živila, ki so primerna za prehrano ljudi, vendar jih pogosto zavržejo med predelavo, v trgovinah ali pa jih zavržemo potrošniki.

Po podatkih FAO države, ki so bolj razvite in tiste, ki so manj razvite/države v razvoju, v procesu celotne verige preskrbe s hrano zavržejo podobne količine hrane - 670 oziroma 630 milijonov ton. Kljub temu pa med njimi obstaja velika razlika v tem, kje in kako nastane ta izguba. V manj razvitih državah z nizkimi dohodki se

izgube pojavljajo pogostejše v zgodnejših fazah (pridelava, neustrezno skladiščenje in transport). V Podsaharski Afriki na primer izgubijo 83 % hrane med proizvodnjo, skladiščenjem in predelavo, medtem ko je potrošniki zavržejo le 5 %. Nasprotno pa se v Severni Ameriki in Oceaniji v zgodnjih fazah izgubi 32 % hrane, potrošniki pa je zavržejo kar 61 %. Tudi v Evropi se zavrže veliko hrane (88 milijonov ton), kar 173 kg na prebivalca (EU-28), kar je 20 % vse proizvedene hrane. V Sloveniji zavržemo 139.000 ton hrane, kar je 68 kg na prebivalca.

V zgodnjih fazah se hrana izgubi, še preden pridelki zapustijo kmetijo. Včasih zaradi presežka pridelkov, največkrat pa zato, ker visoki estetski/tržni standardi prodajalcev za sadje in zelenjavo pomenijo, da »nepopolni« proizvodi morda sploh ne pridejo do tovarnjaka. V manj razvitih državah lahko tudi omejitve tehnologije obiranja povzročijo poškodovan pridelek ali slab pridelek. V takšnih primerih se pridelki prodajo za krmo živali ali preprosto zavržejo. Po spravilu pridelka se hrana izgubi tudi med predelavo, skladiščenjem in prevozom.

V drugi polovici prehranske verige največ krivde za odpadno hrano nosijo navade potrošnikov, vendar odpadna hrana nastaja v celotni drugi polovici dobavne verige, tudi pri distributerjih, trgovcih in v restavracijah. V slednjih so porcije večkrat prevelike, veliko hrane se zavrže tudi pri samopostrežnih restavracijah in/ali v restavracijah s ponudbo »*all you can eat*«, ki spodbujajo ljudi, da kupijo oziroma si na krožnik naložijo več, kot lahko pojedjo. Trgovci ne želijo prodajati pridelkov, ki ne izgledajo popolno, na njihove stroge standarde vpliva vedenje potrošnikov, ponekod pa tudi vladne smernice. Kupci pričakujejo, da bodo vedno našli popolnoma založene police z veliko izbiro pridelkov in izdelkov, ki so popolnega izgleda. To na žalost vodi do velikih količin odpadne hrane. Precej odpadne hrane povzroči tudi napačno razumevanje datumov in rokov trajanja, kot so »porabiti do« in »uporabno najmanj do« - prva oznaka označuje datum, do katerega so živila varna za uporabo (največkrat pri hitro pokvarljivih izdelkih), druga pa označuje datum minimalne trajnosti, do katerega živila ohranijo pričakovano kakovost, užitna pa so lahko tudi po navedenem datumu. Neosveščeni potrošniki zato pogosto mečejo stran popolnoma užitno hrano. Po podatkih Evropske komisije je približno 10 % od 88 milijonov letnih ton odpadkov živil v EU povezanih z nerazumevanjem datumskih oznak.

Opadna hrana je le vrh ledene gore

Kadar govorimo o odpadni hrani, se moramo zavedati, da na leto ne zavržemo samo 1,3 milijarde ton hrane, temveč z njo tudi vse naravne vire, ki so bili potrebni za njeno proizvodnjo. Lahko bi rekli, da je največji del problema očem neviden. Proizvodnja hrane v svojem procesu izrablja dragocene naravne vire, kot so tla, voda, zrak in gorivo. Zavržena hrana ni sporna le z vidika porabe naravnih virov, temveč tudi z moralnega in socialnega vidika, saj z zavrženo hrano zavržemo tudi znanje, delo in energijo, ki so bili vloženi v proizvodnjo hrane. Pretirano izrabljanje naravnih virov in neodgovorno ravnanje s hrano ni trajnostno, saj je v nekaterih delih sveta zaradi pomanjkanja vode, onesnaženosti tal ter posledično zmanjšane biotske pestrosti onemogočena pridelava hrane prihodnjim generacijam in s tem povzročena lakota. Ne smemo pozabiti, da se veliko naše hrane proizvaja v državah, kjer ljudje sami nimajo dovolj hrane. Kot primer lahko vzamemo podatek, da največ stročjega fižola za evropski trg pridelajo v Keniji. To je država, v kateri primanjkuje vode in zaradi kmetij, ki pridelujejo stročji fižol, in pri proizvodnji porabijo velike količine vode, mnogi ljudje in šole nimajo dostopa do pitne vode. Večino svetovnih virov porabi le 15% svetovnega prebivalstva, ki živi v

državah v razvoju. V teh državah, od koder prihaja veliko naše vsakdanje hrane, so v pridelavo vključeni tudi otroci, ki za minimalno plačilo opravljajo težka in nevarna dela. S tem so kršene njihove osnovne človekove pravice, npr. pravice do izobraževanja, igre in počitka, ki bi morale biti zagotovljene vsem otrokom na svetu.

Vpliv odpadne hrane na okolje

Sladka voda je eden izmed najdragocenejših virov na Zemlji, kar 70 % se je uporablja za kmetijske namene, vključno z namakanjem pridelkov in kot pitno vodo za živino. Proizvodnja enega samega jabolka v povprečju zahteva 125 litrov vode. To pomeni, da ko zavržemo obtolčeno jabolko, hkrati v odtok na posreden način zlijemo tudi 125 litrov pitne vode. Ko zavržemo en hamburger, zavržemo toliko vode, kot bi jo porabili za 90 minut tuširanja.

Številke porabe vode za proizvodnjo mesa so še bolj osupljive: kar 15.400 litrov je potrebnih za samo en kilogram govedine. Organizacija združenih narodov za prehrano in kmetijstvo poroča, da na svetu vsako leto porabimo 250.000 m³ vode za proizvodnjo hrane, ki je na koncu izgubljena ali zavržena. To je trikrat večja količina vode, kot je vsebuje Ženevsko jezero.

Tudi tla in obdelovalne površine so ena od Zemljinih dragocenih in omejenih dobrin. Na kar 28 % svetovnega kmetijskega prostora se prideluje hrana, ki se na koncu izgubi ali zavrže. Ne samo, da to povzroči nepotrebno degradacijo zemljišč, ampak je čiščenje in izsekava gozdnih zemljišč za kmetijske namene tudi razlog za krčenje gozdov, kar zmanjšuje in ogroža habitate prostoživečih živali ter odstranjuje drevesa, ki bi lahko absorbirala ogljikov dioksid.

Odpadna hrana je tretji največji povzročitelj emisij toplogrednih plinov. Izpusti toplogrednih plinov povzročajo segrevanje ozračja ter s tem podnebne spremembe. Okoljske posledice toplejšega ozračja so segrevanje voda, taljenje snega, intenzivnejše padavine, daljša sušna obdobja in drugi ekstremni vremenski dogodki, ki neugodno vplivajo na življenjske in gospodarske razmere v okolju, v katerem živimo.

Če bi bila odpadna hrana država, bi bila glede na izpuste emisij toplogrednih plinov na tretjem mestu. Emisije toplogrednih plinov, ki izhajajo iz odpadne hrane na ravni EU, so količinsko enake celotni količini emisij na ravni države Nizozemske. Preprečiti nastanek 1 tone odpadne hrane pomeni za 4,2 tone ekvivalence CO₂ manj emisij toplogrednih plinov.

Ukrepi za reševanje problematike nastajanja odpadne hrane

Združeni narodi so v okviru Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 opredelili pomemben cilj - prepolovitev izgub in količin odpadne hrane na prebivalca vzdolž proizvodne in dobavne verige. Temu cilju moramo slediti tudi države Evropske unije, katere del je Slovenija.

Hrana se izgubi ali zavrže na vseh stopnjah prehranske verige: na kmetijah, pri transportu, obdelavi, predelavi in proizvodnji, v trgovinah, restavracijah in javnem sektorju (vrtci, šole, bolnišnice, domovi za starejše) ter v gospodinjstvih. Pri preprečevanju nastajanja odpadne hrane je treba ukrepati predvsem pri viru in omejiti

ustvarjanje presežne hrane v vsaki fazi verige preskrbe s hrano (tj. v proizvodnji, predelavi, distribuciji in potrošnji). Ko pa viški hrane nastanejo, jih je treba predelati in zagotoviti najkoristnejšo uporabo hrane v skladu s hierarhijo preprečevanja nastajanja odpadne hrane.

Učinkovita oziroma trajnostna poraba hrane bi zmanjšala potrebo po pridelovalni zemlji za proizvodnjo hrane in zmanjšala uporabo gnojil in emisij metana iz hrane na odlagališčih ter tako zmanjšala pritisk kmetijstva na naravne vire.

Na predlog Organizacije združenih narodov za prehrano in kmetijstvo bomo letos prvič obeležili Mednarodni dan ozaveščanja o odpadni hrani, in sicer 29. 9. 2020.

Kako s hrano ravnamo v Sloveniji?

Leta 2018 je vsak prebivalec Slovenije zavrgel povprečno 68 kg hrane, skupaj smo v Sloveniji v letu 2018 zavrgli 139.900 ton odpadne hrane.

Tako kot v prejšnjih letih je tudi v 2018 več kot polovica odpadne hrane nastala v gospodinjstvih (52 % ali skoraj 73.200 ton). Tretjina odpadne hrane (skoraj 42.100 ton) je nastala v gostinstvu in drugih dejavnostih, v katerih se streže hrana, npr. v šolah, vrtcih, bolnišnicah, domovih za ostarele. Desetina odpadne hrane (okoli 13.800 ton) je nastala v distribuciji in trgovinah z živili zaradi poškodb pri transportu, nepravilnega skladiščenja, pretečenega roka uporabe. Malo manj kot desetina (okoli 10.800 ton) odpadne hrane je nastala pri proizvodnji hrane (vključno s primarno proizvodnjo hrane). Ostanke organskega izvora, ki izvirajo iz dejavnosti proizvodnje hrane in se preusmerjajo v proizvodnjo krme za živali, ne sodijo med odpadno hrano.

Ta količina bi bila lahko precej manjša, če bi bil naš odnos do hrane drugačen in bi poskrbeli, da hrana ne bi pristala med odpadki. Po oceni je bilo namreč med to odpadno hrano 38 % užitnega dela in to količino bi lahko z ozaveščanjem in pravilnim odnosom do hrane zmanjšali ali preprečili. 62 % odpadne hrane so bili neužitni deli, npr. kosti, koščice, olupki, jajčne lupine, lupine, luščine itd., ki se jim večinoma ne da izogniti.

Kaj lahko storimo kot posamezniki?

Kaj lahko naredi vsak izmed nas? Eden pomembnejših vzrokov za tako veliko količino odpadne hrane je zagotovo dejstvo, da o tem niti ne razmišljamo. Pri tem pa običajno spregledamo še dvoje: za pridelavo hrane, ki smo jo zavrgli, je bilo porabljenih precej naravnih virov (npr. vode), obdelovalnih površin, poraba energentov, metanje hrane v smeti pa tudi za našo denarnico ni dobro.

Po podatkih Združenih narodov naj bi se svetovna populacija do leta 2050 povečala s 7,6 milijarde na 9,8 milijarde. Proizvodnja hrane se bo večala, da bo lahko sledila hitro rastočemu svetovnemu prebivalstvu, posledično bodo količine odpadne hrane naraščale, če ne bo prišlo do korenitih sprememb v našem razmišljanju in vedenju.

V manj razvitih državah je ključ do rešitve boljše usposabljanje kmetov ter javne in zasebne naložbe v infrastrukturo. Ker imajo kmetje v manj razvitih državah velike težave s skladiščenjem pridelane hrane in so posledično izgube na tej stopnji prehranske verige velike, bi investicije v izboljšane tehnologije na področju hlajenja in zanesljive obnovljive vire energije imele pomemben vpliv.

Veletrgovci v razvitih državah pred iztekom roka znižajo cene izdelkov in tudi na ta način zmanjšujejo količine odpadne hrane. Mnogi donirajo neprodano blago in pri tem sodelujejo z lokalnimi dobrodelnimi organizacijami. V Franciji je denimo z zakonom prepovedano zavreči neprodano hrano, zato morajo trgovine zagotoviti prevzem s strani humanitarnih organizacij. Pri nas mnogi veletrgovci na letni ravni humanitarnim organizacijam predajo okoli 1500 ton donirane hrane, ki bi sicer romala med odpadke ali v energetske predelavo.

Živilska industrija si prizadeva za poenostavitev označevanja datumov in povečanje ozaveščenosti potrošnikov o tem, kdaj je hrana še varna za uživanje. Kampanje za ozaveščanje in izobraževanje javnosti so bistvenega pomena za spreminjanje odnosa in vedenja potrošnikov. Potrošniki naj kupujejo lokalno, kadar je to mogoče (krajše dobavne verige so enake manj možnosti za izgubo), izboljšajo načrtovanje obrokov vnaprej, se seznanijo z označevanjem datumov in odvržejo hrano le, kadar je resnično neužitna. Pomembno je tudi kompostiranje, saj se odpadki posledično ne odlagajo na odlagališčih in na ta način zmanjšujemo emisije metana.

Koristne povezave:

Naša super hrana (MKGP)

<https://www.nasasuperhrana.si/>, <https://www.facebook.com/nasasuperhrana/>

Hrana med odpadki, 2018 (SURS)

https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/9173/hrana_med_odpadki-splet.pdf

LIFE IP CARE4CLIMATE (MOP)

<https://zaveza.care4climate.si/odpadna-hrana/>

<https://www.care4climate.si/sl/novice/vse-novice/stran-pa-ne-bomo-metal>

Video »Spoštujmo hrano« v angleščini (Respect food, Grundig):

<https://www.youtube.com/watch?v=qeuaa1pMRNk&feature=youtu.be>

Aktivnosti EU

https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fs_eu-actions_action_platform_key-recs_sl.pdf

https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste_en

Mednarodne aktivnosti (FAO)

<http://www.fao.org/food-loss-reduction/news/detail/en/c/1269221/>

<http://www.fao.org/platform-food-loss-waste/en/>

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE RS ZA KOMUNICIRANJE

CARE
4 CLIMATE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Poleg navedenih kriterijev morajo biti vsa dela ustvarjena v tekočem šolskem letu.

Ustvarjena dela se morajo navezovati na temo natečaja.

Dela, ki kriterijev in teme ne bodo upoštevala, bodo iz natečaja izključena.

Natečaj	Navodila	Kriteriji ocenjevanja	Starostne skupine	Maksimalno število učencev
Literarni natečaj	- IZBIRA PODNASLOVA, TEME IN LITERARNE ZVRSTI (spis, pesem, strip, pismo, scenarij, ...) je lastna ustvarjalcu/ustvarjalki. - OBLIKA DELA: napisano (lastnoročno ali natipkano) na največ dveh A4 straneh (prva in druga triada OŠ) oziroma na štirih A4 straneh (tretja triada in srednja šola).	- Jezikovna spretnost in vešče ubeseden lasten pogled, občutek ali izkušnja. - Razvit lasten literarni izraz ob različnih literarnih postopkih, zvrsteh in žanrih, upoštevajoč njihove zakonitosti. - Izpričana izvirnost in duhovitost, sporočilnost, empatija v osebnem razmišljanju, razvijanju teme in nakazovanju lastnih rešitev.	- prva triada OŠ (1.-3. razred) - druga triada OŠ (4.-6. razred) - tretja triada OŠ (7.-9. razred) - srednja šola	posameznik (1) z enim delom
Likovni natečaj	- TEHNIKA: poljubna risarska, slikarska ali grafična. - VELIKOST FORMATA: največ 50 x 70 cm (B2). - ODDAJA DEL: likovni prispevki naj bodo brez podložnega kartona (paspertu), poslani naj bodo v ovoju, ki jih bo zavaroval.	- Ustvarjalnost (občutek za likovno temo in fleksibilnost). - Likovni jezik (barvna kompozicija, izvirnost oblikovane predstavitve teme, ustreznost izbora likovnih elementov). - Likovni doživljaj (ustrezen vizualni znak za temo, osredotočenost na temo in likovni motiv, ekspresivnost, ustvarjalna domišljija). - Likovno znanje (izvedbena likovna tehnika).	- prva triada OŠ (1.-3. razred) - druga triada OŠ (4.-6. razred) - tretja triada OŠ (7.-9. razred) - srednja šola - prilagojeni izobraževalni program	posameznik (1) z enim delom
Fotografski natečaj	- VELIKOST FOTOGRAFIJ: najmanj 13 x 18 cm. - FOTOGRAFSKA TEHNIKA: klasična črno – bela ali barvna. - STAROST FOTOGRAFIJ: ne smejo biti starejše od enega leta. - ODDAJA FOTOGRAFIJ: v ovoju, ki jih zavaruje.	- Ustvarjalnost. - Oblikovnost, kompozicija. - Vizualni učinek. - Ekspresivnost, osebni pečat avtorja. - Sporočilnost.	- tretja triada OŠ (7.-9. razred) - srednja šola	posameznik (1) z eno fotografijo
Video natečaj	- DOLŽINA FILMA: do 10 minut. - NOSILCI SLIKE: DVD, USB ključek - KATEGORIJA/ZVRST: prosto (animacija, dokumentarni film, eksperimentalni film, oglas, igrani film ...)	- Ideja in sporočilnost. - Izvirnost. - Režija. - Montaža. - Kamera, zvok in kakovost posnetka.	- tretja triada OŠ (7.-9. razred) - srednja šola	posameznik ali skupina (največ trije učenci/učenke ali dijaki/dijakinje) z enim video izdelkom
Internetni natečaj	- Oblikovanje skupine in prijava na info@evropavoli.si. - Oblikovanje načrta in postavitev strani v Wordpressu. - Mentor vodi dnevnik dela, ki ga potem tudi odda.	- Vsebina spletne strani. - Izgled spletne strani. - Izvirnost podajanja vsebin. - Vključenost mladih in vključenost okolice. - Vpliv na mlade in vpliv na okolico.	- tretja triada OŠ (7.-9. razred) - srednja šola	najmanj 3 in največ 6 učencev/učenk ali dijakov/dijakinj z eno spletno stranjo

Avtorji video izdelka so odgovorni za njegovo avtorstvo. Predvsem to velja za glasbo. Če avtor videa ni sam tudi avtor glasbe, mora to natančno navesti (naslov, izvajalec, album), sicer videa ne bomo upoštevali.

INTERNETNI NATEČAJ

- **NAMEN NATEČAJA:** izdelava in vzpostavitev spletne strani na svetovnem spletu. Spletne strani bodo objavljene do razpisa naslednjega natečaja Evropa v šoli.
- **IZDELAVA SPLETNE STRANI:** skupina se mora **prijaviti do petka, 27. novembra 2020** na **info@evropavsoli.si** in hkrati poslati skeniran spremni list, ki je del te publikacije in je dostopen tudi na <https://www.zpms.si/programi/evropa-v-soli/>. Na tem naslovu udeleženci tudi prejmejo vse informacije. Sodelujoči učenci/dijaki bodo prejeli uporabniško ime in geslo za oblikovanje spletne strani na strežniku Evropa v šoli. Spletno stran bodo oblikovali v Wordpressu. Spletna stran mora biti **zaključena do petka, 19. marca 2021**, saj se na ta dan začne ocenjevanje.

V času natečaja jim bo za pojasnila in težave na voljo koordinator internetnega natečaja - Jože Gornik.

- **VSEBINA SPLETNE STRANI** lahko zajema različne možnosti:
 - predstavitev pogleda skupine na temo razpisa 2020/21,
 - predstavitev skupnega projekta, ki ga bo izvedla skupina učencev ali dijakov na temo razpisa 2020/21,
 - predstavitev aktivnosti, ki bodo potekale na njihovi v šoli v okviru razpisa 2020/2021,
 - predstavitev drugih primernih vsebin, povezanih s temo razpisa 2020/2021.
- **ZVRSTI SPOROČANJA NA SPLETNI STRANI:** vključene naj bodo čim bolj raznolike zvrsti sporočanja (besedilo, fotografija, video, grafike, povezave na zanimivosti,...). Pri tem morajo učenci/dijaki ob vseh tujih objavah navesti ustrezno navedbo virov (avtor glasbe, besedila, fotografije...). Vsaka skupina je sama odgovorna za avtorstvo vsebin objavljenih na svetovnem spletu.
- **DRŽAVNA RAVEN NATEČAJA:** internetni natečaj gre s šolske ravni direktno na nacionalno raven. Regijski koordinatorji zato ne delajo izbora. Internetni natečaj bo ocenjevala državna ocenjevalna komisija, ki bo objavljena na spletni strani. Komisija bo najkasneje do 19. aprila 2021 ocenila vsa prispela dela in izbrala nagrajence.

Nosilec in koordinator internetnega natečaja:
ZAVOD NEFIKS
Ob dolenjski železnici 12, 1000 Ljubljana
oseba za stike: Jože Gornik
e-pošta: info@evropavsoli.si in joze@nefiks.si

Oddaja del na šolski, regijski in državni ravni natečaja

Prosimo, pozorno preberite in upoštevajte navodila razpisa. Dela, ki ne bodo ustvarjena v tekočem šolskem letu ali vsebinsko ne bodo vezana na temo natečaja, bomo iz natečaja izključili.

1. NAVODILA ŠOLAM

Potek prijave del na natečaj je sledeč:

Prijava s PRIJAVNICO

Šole se prijavijo na natečaj pri regijskih koordinatorjih do **20. novembra 2020** z obrazcem Prijavnica za vključitev šole v izvajanje natečaja Evropa v šoli 2020-2021, ki ga najdete med prilogami tega dokumenta in na spletni strani <https://www.zpms.si/programi/evropa-v-soli/>. V prijavnici se navede informativno število sodelujočih otrok.

Končno število sodelujočih otrok šole kasneje vpišejo v zbirni obrazec za šole. Regijski koordinator mora na koncu nacionalni koordinatorici natečaja ZPMS posredovati končne podatke, zato je pomembno **regijskim koordinatorjem posredovati točne in natančne informacije o končnem številu sodelujočih otrok, mentorjev in ustvarjenih del na posamezni šoli**. Regijski koordinatorji kopije vseh prejetih prijavnic ali elektronske verzije prijavnic posredujejo ZPMS do **11. decembra 2020**.

Regijski koordinatorji prijavnice pošljejo na naslov **Zveza prijateljev mladine Slovenije, Dimičeva 9, 1000 Ljubljana ali na elektronski naslov: pika.potocnik@zpms.si**.

Opremljanje del s SPREMNIM LISTOM

Mentor poskrbi, da ima vsako delo pripet ali prilepljen spremni list. S spremnega lista morajo biti jasno razvidni avtor ali avtorji (za video in internetni natečaj), mentor, šola, naslov dela in kontaktni podatki mentorja.

USTVARJENA DELA

Po pravilni in pravočasni prijavi na šolah poteka ustvarjalno delo učencev, ki ga vodijo mentorji. Vsaka posamezna šola dela oceni glede na podane kriterije iz razpisa natečaja in izbrana dela, skupaj z zbirnim obrazcem za šole, pošlje regijskim koordinatorjem, najkasneje do **12. februarja 2021**.

Število del, ki jih posamezna šola lahko pošlje

Šola lahko na regijski izbor pošlje največ 5 izbranih del v posamezni starostni skupini in za posamezno vrsto natečaja. To pomeni npr. 5 likovnih del iz prve triade in 5 literarnih del iz prve triade. Za drugo triado velja enako. Iz tretje triade lahko pošlje 5 likovnih, 5 literarnih, 5 fotografskih in 5 video del, enako velja za srednje šole.

2. NAVODILA REGIJSKIM KOORDINATORJEM

Regijski koordinatorji natečaja oblikujejo ocenjevalne komisije, ki ocenijo prispela dela iz šol in naredijo izbor za državno komisijo.

Število del, ki jih regijski koordinator pošlje na državno raven

Iz vsake od treh triad lahko regijski koordinatorji pošljejo največ toliko del, kolikor bo sodelujočih osnovnih šol v posamezni triadi (npr. če bo likovna dela druge triade poslalo na regijsko raven deset osnovnih šol, bo regijska ocenjevalna komisija med prispelimi deli za to triado izbrala največ deset likovnih del za državno raven). Enako velja tudi za ostale tri kategorije natečaja.

V srednješolski starostni skupini lahko regijske komisije izberejo in pošljejo dvakrat toliko del iz posamezne kategorije natečaja (likovni, literarni, fotografski in video natečaj), kolikor je sodelujočih srednjih šol v regiji. Na primer, če v fotografskem natečaju sodeluje 13 srednjih šol, se na državno raven lahko pošlje največ 26 fotografskih del.

Regijski koordinatorji pošljejo izbrana dela s pripetimi spremnimi listi na ZPMS (Dimičeva 9, 1000 Ljubljana), najkasneje do **12. marca 2021**.

Izpolnjena ZBIRNA OBRAZCA

Posredovanim delom morata biti priložena tudi zbirna obrazca (za šole in za regijske koordinatorje), ki ju najdete med prilogami tega dokumenta, objavljena pa sta tudi na spletni strani <http://www.zpms.si/programi/evropa-v-soli/>.

Regijski koordinatorji bodo s strani Nacionalnega odbora natečaja najkasneje **23. aprila 2021** obveščeni o nagrajencih na nacionalni ravni. Regijski koordinatorji bodo o izboru obvestili nagrajenke in nagrajence ter njihove mentorice in mentorje.

3. DRŽAVNA RAVEN NATEČAJA

Vsa likovna, literarna, fotografska in video dela, ki so poslana državnim ocenjevalnim komisijam, morajo predhodno skozi šolski in regijski izbor.

Državne ocenjevalne komisije najkasneje do **19. aprila 2021** ocenijo vsa prispela dela in izberejo nagrajence. Člani državnih ocenjevalnih komisij bodo objavljeni na spletni strani <http://www.zpms.si/programi/evropa-v-soli/>.

Nacionalna podelitev priznanj nagrajencem na državni ravni bo potekala **v petek, 14. maja 2021**, v Festivalni dvorani Pionirskega doma v Ljubljani.

O nacionalni podelitvi priznanj nagrajencem na državni ravni bodo mentorji in mentorice pravočasno obveščeni s strani regijskih koordinatorjev in preko spletne strani natečaja <https://www.zpms.si/programi/evropa-v-soli/>. Vsi nagrajenci na državni ravni bodo prejeli diplome Nacionalnega odbora natečaja in nagrade.

Pomembni datumi:

- 20. 10. 2020** - virtualno izobraževanje za mentorje in regijske koordinatorje
- 20. 11. 2020** - zbiranje prijav šol na natečaj
- 12. 2. 2021** - šole pošljejo dela na naslov regijskega koordinatorja natečaja
- 12. 3. 2021** - regijski koordinatorji dela posredujejo nacionalni koordinatorici natečaja
- 19. 4. 2021** - državne ocenjevalne komisije izberejo nagrajence
- 23. 4. 2021** - objava rezultatov natečaja Evropa v šoli 2020/2021
- 14. 5. 2021** - zaključna prireditev

Regijsko območje	Koordinator	Tel./Faks./E-pošta	Občine
SEVERNA PRIMORSKA, FURLANIJA – JULIJSKA KRAJINA MDPM Ajdovščina Cesta IV. Prekomorske 61 a 5270 AJDOVŠČINA	Ana Bizjak	tel.: 05 368 91 40 info@mdpm-ajdovscina.si	Bovec, Kobarid, Tolmin, Cerklje ob Soči, Kanal ob Soči, Brda, Nova Gorica, Šempeter-Vrtojba, Miren – Kostanjevica, Renče – Vogrsko, Ajdovščina, Vipava, šole s slovenskim učnim jezikom v Italiji
OBALNA REGIJA DPM Koper Cesta Zore Perello Godina 3 6000 KOPER	Irena Morgan	tel.: 05 62 71 156 mob.: 031 377 378 info@dpm-kp.si	Koper, Izola, Piran, Ankaran
KRAŠKO BRKINSKA REGIJA MDPM Sežana Bazoviška cesta 11 6210 SEŽANA	Ana Pangos	tel.: 05 734 14 86 05 730 13 40 drustvo.prijatelj@siol.net	Komen, Sežana, Divača, Hrpelje-Kozina
NOTRANJSKA DPM občin POSTOJNA IN PIVKA PO-PI Vilharjeva 14 6230 Postojna	Ana Širca	mob.: 041 578 131 zpms.popi@gmail.com	Vrhnika, Logatec, Postojna, Cerklje ob Soči, Bloke, Pivka, Loška dolina, Ilirska Bistrica
GORENJSKA DPOM Kropa Kropa 72 4245 KROPA	Marija Purgar, Slavko Mežek	mob.: 041 716 865 (Marija Purgar) 070 554 232 (Slavko Mežek) maripurgar@gmail.com pkdslovenia@gmail.com	Kranjska gora, Jesenice, Bled, Žirovnica, Radovljica, Bohinj, Tržič, Jezersko, Pred dvor, Naklo, Šenčur, Železniki, Cerklje na Gorenjskem, Kranj, Škofja Loka, Gorenja vas – Poljane, Žiri
ZASAVJE OZPM Hrastnik Log 3 1430 HRASTNIK	Lilijana Oplotnik	tel.: 03 564 23 78 telefaks: 03 564 23 73 krchrastnik@siol.net	Trbovlje, Zagorje ob Savi, Hrastnik, Litija

Regijsko območje	Koordinator	Tel./Faks./E-pošta	Občine
DOLENJSKA DPM Mojca Novo mesto Rozmanova ulica 10 8000 NOVO MESTO	Maryana Pangre	tel.: 07 337 14 70 telefaks: 07 337 14 71 dpm.mojca1@siol.net	Novo mesto, Mirna peč, Šmarješke Toplice, Škocjan, Šentjernej, Žužemberk, Straža, Dolenjske Toplice, Kočevje, Kostel, Loški Potok, Ribnica, Sodražica, Ivančna Gorica, Trebnje, Šentrupert, Mokronog, Mirna
BELA KRAJINA DPM Metlika Partizanski trg 4 8330 METLIKA	Vladka Škof	tel.: 07 306 03 60 vladimira.skof@guest.arnes.si dprm.metlika@gmail.com	Črnomelj, Metlika, Semič
POSAVJE ZPM Krško Cesta krških žrtev 57 8270 KRŠKO	Uroš Brezovšek	tel.: 07 488 03 66 mob.: 051 382 095 telefaks: 07 488 03 69 zpm@zpmkk.si uros.brezovsek@zpmkk.si	Radeče, Sevnica, Krško, Brežice, Kostanjevica na Krki
SAVINJSKO – ŠALEŠKO OBMOČJE MEDOBČINSKA ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE VELENJE Aškerčeva cesta 21 3320 VELENJE	Bojana Špegel	tel.: 03 897 75 40 telefaks: 03 897 75 41 mzpm.velenje@vilarozle.si	Solčava, Luče, Ljubno, Gornji Grad, Nazarje, Rečica ob Savinji, Mozirje, Šmartno ob Paki, Šoštanj, Velenje, Vransko, Braslovče, Polzela, Tabor, Prebold, Žalec
KOROŠKA, AVSTRIJSKA KOROŠKA DPM Koroške OŠ Prežihovega Voranca Gozdarska pot 11 2390 RAVNE NA KOROŠKEM	Simona Grabner	tel.: 02 620 52 85 simona.grabner@guest.arnes.si	Muta, Radlje ob Dravi, Dravograd, Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežica, Črna na Koroškem, Slovenj Gradec, Mislinja, Vuzenica, Podvelka, Ribnica na Pohorju, slovenske dvojezične šole na avstrijskem Koroškem
CELJSKA REGIJA MDPM Celje Kidričeva 3 3000 CELJE	Dragica Poznič	tel.: 03 490 91 80 mob.: 041 710 810 telefaks: 059 22 47 13 mdpmcelje1@gmail.com	Vitanje, Dobrna, Zreče, Vojnik, Celje, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Štore, Dobje, Laško, Podčetrtek, Bistrica ob Sotli, Kozje, Šmarje pri Jelšah, Rogaška Slatina, Rogatec

Regijsko območje	Koordinator	Tel./Faks./E-pošta	Občine
ŠTAJERSKA DPM Maribor Razlagova 16 2000 MARIBOR	Dejan Čegovnik	gsm.: 041 634 736 d.cegovnik@gmail.com	Kungota, Šentilj, Pesnica, Maribor, Selnica ob Dravi, Lovrenc na Pohorju, Ruše, Oplotnica, Slovenska Bistrica, Hoče-Slivnica, Duplek, Rače-Fram, Starše, Miklavž na Dravskem polju
POMURJE, PORABJE DPM Murska Sobota Trg zmage 4 9000 MURSKA SOBOTA	Cvetka Temlin	mob.: 031 329 730 cvetka.temlin@siol.net	Kuzma, Šalovci, Grad, Rogaševci, Cankova, Hodoš, Gornji Petrovci, Puconci, Moravske toplice, Murska Sobota, Kobilje, Dobrovnik, Beltinci, Turnišče, Lendava, Odranci, Velika Polana, Črenšovci, Sveti Jurij, Veržej, Križevci, Razkrižje, Ljutomer, Gornja Radgona, Tišina, Radenci, dvojezične osnovne šole na območju Porabja
SPODNJE PODRAVJE Center interesnih dejavnosti Ptuj Osojnikova cesta 9 2250 PTUJ	Jurij Šarman	tel.: 02 780 55 40 telefaks: 02 779 21 81 cid@cid.si	Mestna občina Ptuj, Benedikt, Cerkvenjak, Cirkulane, Destrnik, Dornava, Gorišnica, Hajdina, Juršinci, Kidričevo, Lenart, Majšperk, Markovci, Ormož, Podlehnik, Središče ob Dravi, Sv. Andraž v Slovenskih goricah, Sv. Ana, Sv. Tomaž, Trnovska vas, Videm pri Ptuj, Zavrč, Žetale
LJUBLJANA Z OKOLICO MZPM Ljubljana Dimičeva 9 1000 LJUBLJANA	Tanja Povšič	tel.: 01 434 03 24 tanja.povsic@mzpm-ljubljana.si	Kamnik, Komenda, Vodice, Mengeš, Lukovica, Moravče, Trzin, Domžale, Medvode, Ljubljana, Dol pri Ljubljani, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul, Škofljica, Brezovica, Ig, Borovnica, Grosuplje, Velike Lašče

Informacije o natečaju lahko dobite:

- Na spletni strani natečaja: <http://www.zpms.si/programi/evropa-v-soli/>
- Na Facebook strani natečaja: <https://www.facebook.com/evropavsoli/>
- Na naslovu koordinatorice natečaja:
Zveza prijateljev mladine Slovenije, Dimičeva 9, 1000 Ljubljana, oseba za stike:
Pika Potočnik, tel.: 01 23 96 711, e-pošta: pika.potocnik@zpms.si
- Na naslovih regijskih koordinatorjev

natečaj 2020/2021

ČE KRUHEK PADE
TI NA TLA, POBERI
IN POLJUBI GA

PRIJAVNICA

za vključitev šole v izvajanje natečaja Evropa v šoli 2020/2021

Šole prijavnico pošljete na naslov regijskih koordinatorjev najkasneje do **20. novembra 2020**

ime šole

naslov šole

tel.:

faks:

e-pošta koordinatorja mentorjev na šoli

e-pošta šole

1. Seznanjeni smo z razpisom EVROPA V ŠOLI 2020/2021 z naslovom

Če kruhek pade ti na tla, poberi in poljubi ga.

2. Učence naše šole smo povabili k sodelovanju in ustvarjanju na natečajih:

(ustrezno obkroži)

literarni

likovni

fotografski

video

internetni

3. Število otrok na šoli

4. Interes za sodelovanje je izrazilo:

Prva triada OŠ (1.-3. razred)

za literarni natečaj _____ otrok pod mentorstvom _____

za likovni natečaj _____ otrok pod mentorstvom _____

Druga triada OŠ (4.-6. razred)

za literarni natečaj _____ otrok pod mentorstvom _____

za likovni natečaj _____ otrok pod mentorstvom _____

Tretja triada OŠ (7.-9. razred)

za literarni natečaj _____	otrok pod mentorstvom _____
za likovni natečaj _____	otrok pod mentorstvom _____
za fotografski natečaj _____	otrok pod mentorstvom _____
za video natečaj _____	otrok pod mentorstvom _____
za internetni natečaj _____	otrok pod mentorstvom _____

Srednja šola

za literarni natečaj _____	otrok pod mentorstvom _____
za likovni natečaj _____	otrok pod mentorstvom _____
za fotografski natečaj _____	otrok pod mentorstvom _____
za video natečaj _____	otrok pod mentorstvom _____
za internetni natečaj _____	otrok pod mentorstvom _____

5. Predvideno skupno število pedagoških ur za izvedbo mentorskega dela _____.

6. Na šoli bomo v okviru natečaja EVROPA V ŠOLI 2020/2021 organizirali tudi naslednje aktivnosti (neobvezno dopolnite):

7. V okviru natečaja EVROPA V ŠOLI 2020/2021 bodo naši mentorji sodelovali na zaključni državni prireditvi, ki bo potekala **14. maja 2021** v Festivalni dvorani Pionirskega doma v Ljubljani.

8. Pripombe in predlogi šole:

Žig

podpis ravnateljice / ravnatelja

**SPREMNI LIST
k ustvarjalnemu delu**

(ustrezno označite)

☐ literarni natečaj ☐ likovni natečaj ☐ fotografski natečaj ☐ video natečaj ☐ internetni natečaj

Ime in priimek: _____
(avtorice/avtorja – s tiskani črkami)

Naslov dela: _____

Leto rojstva in spol: _____ ☐ M ☐ Ž

Razred in naslov šole: _____

Starostna skupina:
(obkrožite)

1. prva triada;

2. druga triada;

3. tretja triada;

4. srednja šola.

Mentor/mentorica: _____

E-pošta in telefon mentorja/mentorice: _____

Podpis avtorja:

Podpis mentorja:

Podpis starša/skrbnika:

Udeleženec natečaja s podpisom izrecno izjavlja:

- da je izdelek, ki ga pošilja, izvirni, je njegovo avtorsko (oz. soavtorsko – video in internetni natečaj) delo, ki ni bilo še nikjer objavljeno,
- da v zvezi z delom, ki ga pošilja, ne obstajajo kakršnekoli omejitve ali obveznosti udeleženca natečaja do tretje osebe, ki bi onemogočale nadaljnjo uporabo tega avtorskega dela,
- da izdelek, ki ga pošilja, izroča Zvezi prijateljev mladine Slovenije, ki prispela dela v enem letu po zaključku natečaja vrne regijskim koordinatorjem natečaja,
- da Zvezi prijateljev mladine Slovenije dovoli uporabo izvirnikov prispelih del za morebitne razstave ali kasnejše objave v medijih ali strokovnih raziskavah.

V kolikor se naknadno ugotovi, da udeleženec natečaja ni avtor dela, ki ga pošilja, ali da obstajajo druge omejitve udeleženca natečaja, ki bi onemogočale nadaljnjo uporabo avtorskega dela, udeleženec natečaja Zvezi prijateljev mladine Slovenije odškodninsko odgovarja za vso škodo, ki bi nastala v primeru spora z dejanskim avtorjem oziroma tretjo osebo, povezanega z avtorskimi in ostalimi pravicami.

Udeleženci natečaja, njihovi zakoniti zastopniki in mentorji so s podpisom te prijavnice seznanjeni z razpisnimi pogoji in s tem, da Zveza prijateljev mladine Slovenije natečajna dela in v tej prijavnici zaupane osebne podatke uporablja in obdeluje zgolj za potrebe tega natečaja v skladu z Uredbo (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu osebnih podatkov) in nacionalnimi predpisi, ki urejajo to področje. Več o obdelavi osebnih podatkov pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije si lahko preberete na spletni strani: www.zpms.si.

Spremni list priložite vsakemu delu.

ZBIRNI OBRAZEC ZA ŠOLE

Posamezna šola tabelo izpolni in jo pošlje naprej regijskemu koordinatorju skupaj z ustvarjenimi deli. ŠOLSKI NIVO vključuje VSA dela, ki so bila ustvarjena na posamezni šoli za namen natečaja, zato ta del izpolni šola sama.

REGIJSKI NIVO vključuje dela, ki jih šola izbere in pošlje naprej regijskemu koordinatorju.

Ker šola naredi izbor, tudi tukaj vsa polja vpiše šola sama.

REGIJA: _____

ŠOLA: _____

NATEČAJ	ŠOLSKI NIVO		
	število sodelujočih učencev na šolskem nivoju (izpolni OŠ/SŠ)	število sodelujočih mentorjev na šolskem nivoju (izpolni OŠ/SŠ)	število vseh ustvarjenih del na šoli (izpolni OŠ/SŠ)
LITERARNI			
LIKOVNI			
FOTOGRAFSKI			
VIDEO			
INTERNETNI			
SKUPAJ			

NATEČAJ	REGIJSKI NIVO		
	število učencev, ki jih je šola uvrstila na regijski nivo (izpolni OŠ/SŠ)	število mentorjev, ki jih je šola uvrstila na regijski nivo (izpolni OŠ/SŠ)	število poslanih del na regijski nivo (izpolni OŠ/SŠ)
LITERARNI			
LIKOVNI			
FOTOGRAFSKI			
VIDEO			
SKUPAJ			

ZBIRNI OBRAZEC ZA REGIJSKE KOORDINATORJE

NACIONALNI NIVO vključuje dela, ki jih izbere regijski koordinator in jih pošlje naprej nacionalni koordinatorici natečaja ZPMS, zato ta polja lahko izpolni izključno le regijski koordinator.

REGIJA: _____

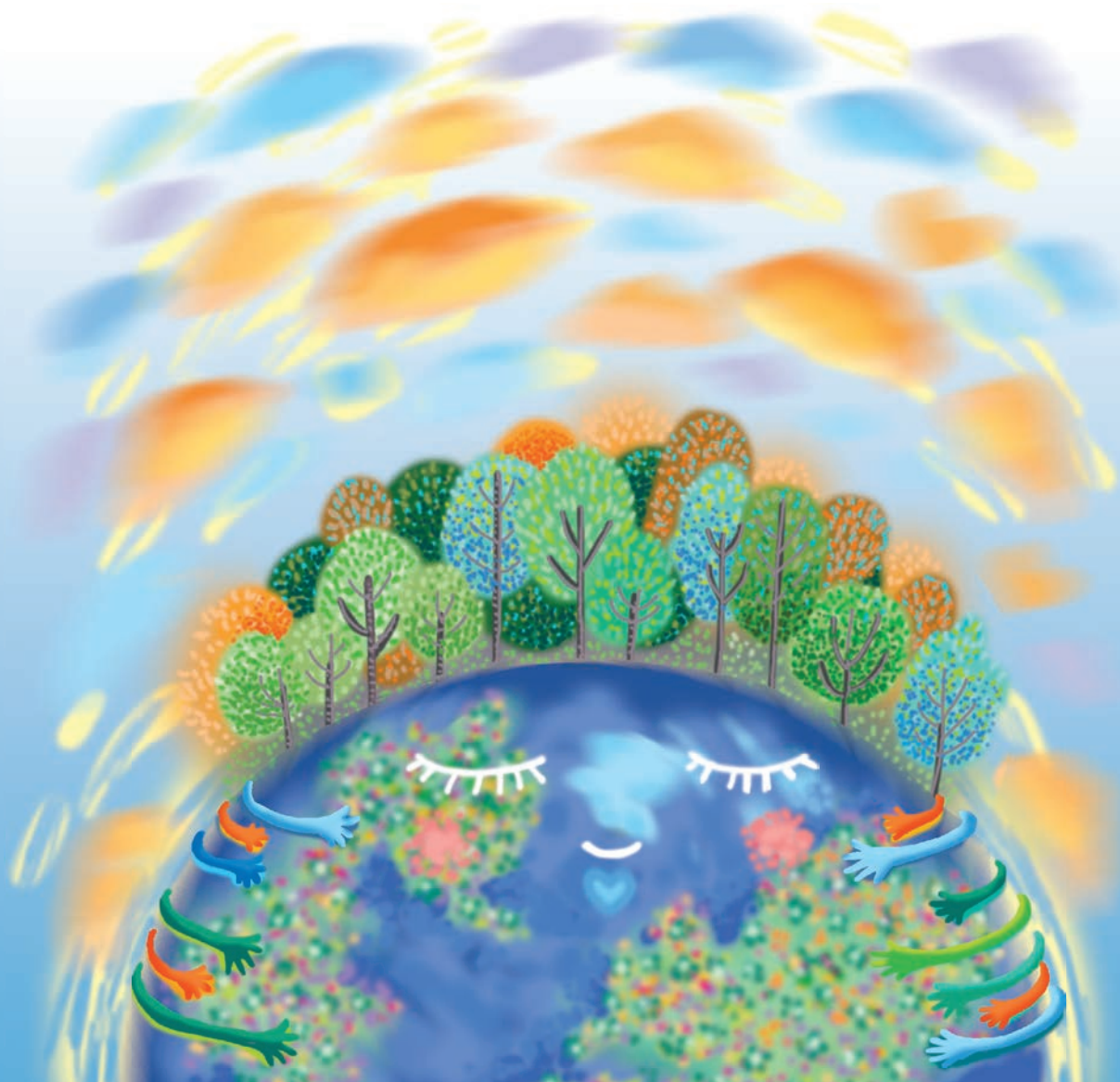
Število sodelujočih šol na regijskem nivoju (število vseh šol, ki so dela poslala na regijski nivo): _____

Število sodelujočih šol na državnem nivoju (število vseh šol, ki jih je regijski koordinator posredoval nacionalni koordinatorici natečaja ZPMS): _____

NATEČAJ	DRŽAVNI NIVO		
	število učencev, ki jih je regijski koordinator uvrstil na državni nivo (izpolni RK)	število mentorjev, ki jih je regijski koordinator uvrstil na državni nivo (izpolni RK)	število vseh poslanih del na državni nivo (izpolni RK)
LITERARNI			
LIKOVNI			
FOTOGRAFSKI			
VIDEO			
SKUPAJ			

natečaj 2019/2020

NA MARSU ŽIVETI NE ZNAMO, ZATO ZEMLJE NE DAMO

Natečaj Evropa v šoli 2019/2020

Nacionalni odbor natečaja Evropa v šoli vsako leto izbere novo temo, ki je navadno vezana na temo evropskega leta, če pa ta ni razpisana, temo poveže s cilji trajnostnega razvoja. V šolskem letu 2019/2020 smo natečaj povezali s 13. ciljem trajnostnega razvoja (podnebni ukrepi) in ga naslovili **»Na Marsu živeti ne znamo, zato Zemlje ne damo«**.

Natečaj Evropa v šoli 2019/2020 je potekal na treh nivojih, in sicer na šolskem, regijskem in državnem nivoju. Po nekaj letih smo poleg literarnega, likovnega, fotografskega in video natečaja oživili tudi internetni natečaj.

Kot vsako leto smo za sodelujoče učence, mentorje in še posebej za nagrajence načrtovali zaključno prireditev v Festivalni dvorani Pionirskega doma, vendar smo jo morali zaradi izrednih epidemioloških razmer odpovedati. Nagrajenci so zato tokrat svoje nagrade prvič prejeli po pošti.

Kljub temu, da so se v tem šolskem letu tudi šole prvič soočile s popolnoma novim načinom dela, nas zelo veseli, da so se odzvale v tako velikem številu.

Na šolski ravni je v petih kategorijah natečaja Evropa v šoli 2019/2020 sodelovalo:

- **140 osnovnih in srednjih šol**
- **12.584 učencev in dijakov**

Nagrajenci natečaja Evropa v šoli 2019/2020

V nadaljevanju so predstavljena dela in dobitniki nagrad likovnega, literarnega, fotografskega, video in internetnega natečaja pod skupnim imenom »Na Marsu živeti ne znamo, zato Zemlje ne damo«.

Dela so ocenjevale državne komisije v naslednji sestavi:

Literarni natečaj

1. **Lilijana Ozim**, novinarka in knjižničarka
2. **Ida Mlakar**, pisateljica in pravljíčarka
3. **Jagoda Vobič**, profesorica in knjižničarka

Likovni natečaj

1. **doc. Kiki Klimt**, magistrica umetnosti
2. **Ida Cimerman**, profesorica likovne umetnosti
3. **Alenka Trotovšek**, profesorica likovne umetnosti

Fotografski in

video natečaj

Strokovni sodelavci Srednje medijske in grafične šole Ljubljana:

1. **Miha Golob**, učitelj fotografije
2. **Boštjan Miha Jambrek**, učitelj snemanja in montaže
3. **Justina Gračner Botonjič**, učiteljica snemanja in montaže

Internetni natečaj

1. **Jože Gornik**, Zavod Nefiks
2. **Urška Marzidovšek**, Stičišče Središče
3. **Matjaž Medvešek**, Zavod MISSS

Literarni natečaj

»Na Marsu živeti ne znamo, zato Zemlje ne damo«

Prvo mesto

Ime in priimek: **Anej Ačko**

Naslov dela: Zlati kit

Razred in šola: 3. razred, OŠ Polzela

Mentor/-ica: Marija Bastl

ZLATI KIT

Zlati kit k nam priplava
iz neznanega oceana.
Kakor v sanjah mimo pluje,
v naše kraje, k nam potuje.

Na kitu sedi punčka Nina.
Z njo potuje Ninina družina.
Tja v deželo Kitekare,
kjer so vse stvari na kitove pare.
Tja v deželo oceana,
kjer še kiti čofotajo.
Tja v deželo Kitarijo,
kjer vsi kiti govorijo.
Skozi morja,
čez valove zlati kit še varno plove.

Drugo mesto

Ime in priimek: **Lana Novak**

Naslov dela: Zemlja

Razred in šola: 2. razred, OŠ Brežice

Mentor/-ica: Metka Krošl

ZEMLJA

Zemlja je naš dom,
naš planet,
velika krogla,
pravimo ji tudi svet.

Okoli Sonca se z Luno lovi,
od jutra do večera
se enkrat zavrti.

Pazimo na njo,
je ena in edina,
od vsega, kar imamo,
naša največja dobrina.

Tretje mesto

Ime in priimek: **Hana Plaskan**

Naslov dela: Vesoljci in naš svet

Razred in šola: 2. razred, OŠ Braslovče, Podružnica Trnava

Mentor/-ica: Lea Ježovnik

VESOLJCI IN NAŠ SVET

Nekoč so iz Marsa na Zemljo prišli vesoljci. Vesoljci so prevračali koše, razmetavali tržnice in trgovine. Otroci so sklenili, da bodo vesoljce spremenili v prijazne. In res... Vesoljci so videli, da so razmetali vso okolico. Zato so pomagali pospraviti ves nered. Potem ko so pospravili to zmešnjavo, je župan rekel, da vesoljci lahko ostanejo tu pri nas. Vesoljci so bili zelo, zelo, zelo veseli in hvaležni. Zdaj so vesoljci pomagali drugim ljudem in pospravljali nered in smeti. In tako so vsi živeli srečno in čisto do konca svojih dni.

Prvo mesto

Ime in priimek: **Aleks Kröpfl**

Naslov dela: Kako recikliramo stvari

Razred in šola: 6. razred, OŠ Žetale

Mentor/-ica: Saša Peršoh

KAKO RECIKLIRAMO STVARI

Ko se plastenka spremeni,
postane vrečka.

Ko se šestilo spremeni,
postane šilček.

Ko se papir spremeni,
postane vrečka.

Ko se šipa spremeni,
postane kozarec.

Ko se nalivnik spremeni,
postane kemični svinčnik.

Ko se zvezek spremeni,
postane knjiga.

In jo preberemo.

Drugo mesto

Ime in priimek: **Mia Požar**

Naslov dela: Na Marsu živeti ne znamo, zato Zemlje ne damo

Razred in šola: 6. razred, OŠ Brežice

Mentor/-ica: Darinka Ferenčak Agrež

NA MARSU ŽIVETI NE ZNAMO, ZATO ZEMLJE NE DAMO

Kako naj začnem zgodbo, ker se to ni dogajalo le nekoč, ampak se dogaja vsak dan. SMETI! No, to je tudi zgodba o dečku, ki je že od malih nog sanjal, da bi odpotoval na Mars in raziskoval vesolje. Na Marsu si je želel zgraditi hišo. Fant je imel dolge svetle lase in velike črne oči, ime mu je bilo Peter. Živel je na velikem otoku in hodil v privatno šolo. Oboževal je morje. Bil je zelo vesel, da živi nekaj metrov od obale. Vendar se ni mogel kopati v njem. Le zakaj? Zato, ker so smeti segale od obale pa vse do onkraj morja. Ampak deček se ni čudil niti žalosten ni bil. Imel je zelo bogate starše, ki so ga razvajali in ker se ni mogel kopati v morju, so mu kupili bazen. Za Zemljo pa jim ni bilo mar.

Plastika je ležala povsod. Niso bili prav nič ekološko usmerjeni. Ne morem naštet, kaj vse so Zemljani počeli, ker je mogoče boljše vprašanje, česa niso – onesnaževali so zrak, vodo in tla. Deček je pomislil, da bo odpotoval na Mars, če je Zemlja tako onesnažena. Začel je delati načrt, kako odpotovati.

Zapisal si je:

1. korak: zgraditi raketo
2. korak: potovalni načrt
3. korak: kaj vzeti na Mars
4. korak: pristanek na Marsu
5. korak: povabiti prijatelje ter zgraditi hišo

Dan za dnem je brskal po internetu, se trudil, potil, mučil se je in jezil – na koncu pa že smejal in čez pet let je imel raketo. Bila je pripravljena na odhod.

Pognal je raketo in čez nekaj minut poletel. Potoval je približno dva meseca in končno prispel na Mars. Ponosno je izstopil iz rakete, a ko se je dotaknil tal, se je skoraj zadušil. Zrak je bil zelo gost, poln smoga, kisika zelo malo. Po zraku so plavali kovinski delci. Vse je bilo megleno in temno. Deček se je ustrašil in koliko hitro se je dalo, pobegnil nazaj v raketo. Pomislil je, da je to sedaj njegov novi dom, tukaj bo na varnem. A še predstavljal si ni, da je življenje na Marsu nemogoče. Hotel je pogledati na internetu, koliko stopinj je na Marsu in kakšno bo vreme naslednji dan, vendar pa na njegovo začudenje internet ni delal. Nekaj časa je skozi okno še opazoval površino Marsa, potem pa znova zagnal raketo in se vrnil na Zemljo. Ko se je spuščal

proti Zemlji, proti svojemu otoku, je videl nekaj, kar mu je dalo misliti. Prav na vsakem kotičku zemeljske skorje je bilo polno odlagališč plastike. Smeti so ležale nametane ena na drugo, da je od daleč izgledalo kot veliki pisani otoki. Zamislil se je. Takoj po pristanku rakete na domačih tleh je organiziral čistilno akcijo. Ker je bil sin zelo bogatih staršev, je svojim prijateljem moral plačati, da so prišli pomagat. Dečki so delali dneve in noči, da so uredili in pospravili nekaj kilometrov obale. Vendar so po nekaj dneh vsi spoznali, da je sedaj lepše in da se celo diha lažje. Takrat se je naš deček ozrl proti Marsu in čisto tiho zašepetal: »Hvala, Mars, za tole učno lekcijo.«

Od tistega dne nikoli več ni vrgel niti papirčka na tla. V trgovini nikoli več ni kupil plastične vrečke. Kasneje si je kupil električni avto, da ni onesnaževal zraka. Postal je zgleden državljan in pošten Zemljan. Morali bi se zgledovati po njem. Peter je že takrat zapisal: Na Marsu živeti ne znamo, zato Zemlje ne damo. In ta rek še danes kroži med nami, saj vidite – še mi v šoli pišemo spis o tem.

Tretje mesto

Ime in priimek: **Primož Bahorič**

Naslov dela: Na Marsu živeti ne znamo, zato Zemlje ne damo!

Razred in šola: 6. razred, OŠ Belokranjskega odreda Semič

Mentor/-ica: Anja Petrovčič

NA MARSU ŽIVETI NE ZNAMO, ZATO ZEMLJE NE DAMO

Zemlja je odličen kraj za življenje, zato ne vem, zakaj bi jo uničevali in se nato preseljevali na druge planete, ki pa seveda niso tako gostoljubni.

Rastlinstvo in živalstvo

Večina vrst živali in rastlinja je izumrla zaradi človeka ali pa podnebnih sprememb, ki pa so nastale zaradi človeka. Vsak človek je razlog za izumiranje živali s posekom gozdov, kmetijstvom, zgorevanjem fosilnih goriv itd.

Nekatere živali, kot so polarni medved ali pa pingvin, so ljubka bitja, ampak če bomo še spuščali v ozračje toplogredne pline, se bo ozračje segrelo, saj bodo nevarni sončni žarki prodrli skozi premajhno količino ozona in stalili ves led na severnem in južnem polu. S tem živali ne bodo imele več svojega bivališča ter jim bo postalo pretoplo, ker imajo debelo perje ali kožuh in s tem bodo izumrli.

Vpliv plinov na človeka

Vpliv toplogrednih plinov na človeka je prevelik. Države z razširjeno industrijo so zelo onesnažene. Poglejte Kitajsko! Zelo veliko država in kamor pogledaš, so nebotičniki in lepe moderne zgradbe, kar pa ne vidiš, je kup brezposelnih in neizobraženih ljudi, ki delajo na kmetiji, kar pa lahko povzroči hude posledice. Če ne znaš uporabljati škropiva, se ga ne prijemaj ali še huje, ne uporablaj, ker lahko poškropiš napačne dele plevela s pesticidi in uničiš rodovitna tla ter podtalnico!

Naj predstavim še en primer: Japonska. Visoko tehnološko razvita država z zelo razvito industrijo. Kar pa ne vidite, je 126 milijonov ljudi z maskami na obrazih.

Planeti

Tudi, če bi hoteli živeti na drugih planetih, bi bilo to zelo težko! Na primer: na Marsu bi morali biti dobro oblečeni, ker je tam povprečna dnevna temperatura $-55\text{ }^{\circ}\text{C}$, kar je zelo mrzlo! Torej Mars odpade. Kaj pa Venera? Venera je prevročna, dnevna temperatura je $470\text{ }^{\circ}\text{C}$. Pa kar močan vetrič zapiha 360 kilometrov na uro. Seveda pa je cela prekrita z lavo. Kaj nam še ostane? Mogoče Jupiter! Ne. Jupiter je ves plinast. Da vidim... Saturn privlači nešteto

asteroidov, Neptun je premrzel, Uran prav tako, Merkur premajhen za sedem milijard ljudi. In kaj nam ostane – naš prelepi planet Zemlja. Največji vprašanja zdaj sta:

- Kaj bomo naredili?
- Kako povrniti prelepo naravo in modrino tega Modrega planeta?

Obstaja nekaj rešitev: zelena energija, elektrarne na fuzijsko energijo ali pa moja najljubša – Društvo drevesa (angl. Team trees) ali skupina drevesa! Kdo so oni?

Skupina drevesa je skupina naravovarstvenikov, ki zasajajo drevesa po vsem svetu, tako da ti prispevaš en evro in oni zasadijo drevo. Do zdaj so posadili že dvajset milijonov dreves. Torej zakaj bi živeli na drugih planetih, zelo negostoljubni so. In zakaj bi umrli ali še huje – izumrli. Tega pa nečemo! Naš planet ni velik in občasno povzroči kakšno katastrofo, ampak je vseeno naš dom in radi ga imamo.

Prvo mesto

Ime in priimek: **Andrijana Nograšek**

Naslov dela: Propad civilizacije je na pragu

Razred in šola: 9. razred, OŠ Litija

Mentor/-ica: Jana Štojs

PROPAD CIVILIZACIJE JE NA PRAGU

Za: Mati_Zemlja@pomoč-za-bitja-ki-umirajo.com

Od: Močvirski.cekineček@zelo-zaskrbljen.com

Zadeva: SKRBI ME!!!

Draga mati Zemlja!

Pišem ti, saj me skrbi za moj nadaljnji obstoj na tem planetu. V Evropi sem že kritično ogrožen! Na seznamu ogroženih metuljev v Evropi sem na sedmem mestu, pa ljudje še slišali niso zame. Moji sorodniki so izginili že v Španiji, Belgiji, Bolgariji, na Češkem in Slovaškem in izginevajo vsak dan. Hitreje in hitreje. Veljam za sedmo najbolj ogroženo vrsto med evropskimi dnevnimi metulji, pa to nikogar ne zanima. Še najmanj pa človeka. Skačem iz cveta na cvet, jih oprašujem, skrbim za biodiverziteto, raznolikost, pestrost. Človek pa le nemo strmi in čaka. Čaka na boljši jutri. Čaka na jutri? Na tisti jutri, ki ga jaz mogoče sploh ne dočakam? Na tisti jutri, ki zame mogoče sploh ne obstaja? Na tisti jutri, ki bo še toplejši in bolj suh? Še manj vlažen jutri, na katerem več ne bom mogel živeti? Na tisti jutri?

Res sem na pogled samo navaden in nepomemben metulj, ki ne rabi pomoči, pa vendar sem pomemben. Metulji (in molji) predstavljamo kar četrtno vseh imenovanih vrst. Prostovoljci so prehodili razdaljo do lune in popisali vse metulje na tvojem ozemlju. Dokazano je tudi, da človeška vrsta uživa ob gledanju metuljev, saj blagodejno spremeni njihovo počutje. Res je, da jaz nisem pisan, nisem »lep«, ampak ali zato nisem pomemben? Zato pri človeku ne najdem usmiljenja?

Na Živalskih poročilih sem slišal, da nam, živalim, pa tudi rastlinam preti že šesto izumrtje, ki pa ga povzroča človek. Mi mirno na tebi in v skladu s tvojimi načeli domujemo že milijarde let, potem pa se pojavi človek. Vso našo pomembnost kar spregleda in pozabi, da smo tudi mi koristni za obstoj planeta. Zakaj ljudje sploh obstajajo? Vedno živimo na pragu izumrtja, ki je tokrat zelo blizu. Tako blizu kot je tanko moje krilo. Zaradi človeka! On je krivec za izumiranje, ki zaradi njegovega obstoja poteka več tisočkrat hitreje. Vem, da ti ne moreš izriniti človeka ali poskrbeti, da izgine – toda potrebujem odgovore. Matematiki in geofiziki so nam dali še osemdeset let. Osemdeset let, ki bi jih morali izkoristiti s pridom in začeti z ukrepi ta hip.

Metulji smo pogosto predstavljeni kot bistvo narave in predstavljamo svobodo, lepoto ali mir. V filmih vedno vidim, kako človeška rasa lovi metulje. Zakaj? Zakaj ne razumejo, da naš naravni prostor ni njihova (največkrat neprodušno) zaprta steklenica? Zakaj ne razmišljajo, kako lahko škodijo ekosistemu? Zakaj tekajo za nami, kot za zakladom, vreden milijone kovancev, ki jim bo zbežal? Z mrežami za lovljenje poškodujejo stotine kril in nožic ubogih metuljev. Stotine metuljev umre vsak dan, teden, mesec, leto... Stotine, ki se ne bodo več vrnile. NIKOLI. Je vredno užitka lovljenja in buljenja metulja v steklenici, ki kmalu pogine zaradi pomanjkanja kisika? Je vredno, za tisto malo, kar še preživi po »zaslugi« steklenih kozarcev? Je res vredno?

Hoče res on biti tisti, ki bo končal življenje na tebi? Nehal skrbeti? Nehal biti? Nehal iskati rešitve? Nehal diskriminirati in obsojati? Nehal spreminjati? Nehal puščati sledi? Nehal puščati življenje za potomce? Nehal taliti ledenike in izsuševati puščave? Res noče več obstajati in uničevati?

Vsak dan se zaradi nastanka tople grede, ki tanjša ozonski plašč, delajo luknje, ki se jih ne da popraviti. Luknje, ki se večajo in večajo, ni pa na tem ogromnem svetu enega krojača, ene šivilje, ki bi znal/-a to luknjo vsaj zmanjšati, če ne celo zakrpati. Vsega je kriv človek, ki jo bo odnesel z najmanj posledicami. On bo že izumil stroj, ki bo nadzoroval vreme. Vendar se bojim, da bo takrat že prepozno. Prepozno za vse nas. Morda tudi za človeka samega. Morda tudi zate Zemlja, zate, ki si svet, ki si dom, ki si začetek in konec.

Letne Konvencije in zbora metuljev se je letos udeležilo kar 85 % vseh obstoječih metuljev. Preostalih 15 % poti ni zmoglo in so omagali že na poti, nekaj pa jih je bilo v bolnišnici za metulje, saj so utrpeli hude poškodbe prebavnega traka zaradi prekomernega škropljenja s pesticidi, herbicidi in ostalimi zaščitnimi sredstvi. Naš prebavni sistem se še ni imel časa prilagoditi vsem novim sredstvom, zato so se mnogi zastrupili. Na zboru je predsednik poudaril, da se nam čas izteka, voda nam teče v grlo. Brez jezika nasilja, ki ga razumejo le ljudje, nimamo prav velikih možnosti.

Ti Zemlja, ti imaš glas obstoja. Ti zmoreš, česar mi ne. Človeška vrsta se ti podreja, čeprav vse manj. Pa vendar, imaš moč. Moč znanja in napovedi. Preiskovalci tvoje obolenosti bi izvedeli za nove dvome, možnosti. Možnosti izumrtja vsega živega. Vsega kar diha, hodi, se plazi, se hrani, pleza, leti, obstaja, živi.

Pogovarjali smo se tudi o drugih možnostih. Na primer možnost pobega. Vendar kam? Znamo živeti kje drugje? Znamo leteti kam drugam? Znamo jesti kaj drugega? Znamo obstajati kje drugje? Znamo živeti na Merkurju, Veneri, Marsu, Jupitru, Saturnu ali Uranu? Menim, da ne. Ti si edini za zdaj poznan planet, ki diha, živi. Nimamo planeta B!*

Na poti na konvencijo sem letel nad Amazonskim pragozdom, zajetem v visokih, neustrašnih, živo rdečih plamenih. Ko sem se vračal nazaj, sem letel nad gorečo Avstralijo. Ljudem res ni

jasno, da se dogaja nekaj slabega, kar je morda močnejše od njih? Prepozno so se začeli zavedati možnih posledic, ki jih brez Grete Thunberg sploh ne bi sprevideli. Brez nadobudne sedemnajstletnice ne bi uvideli. Ne bi hoteli vedeti. Zatiskali bi si oči in za vse bi bilo prepozno.

»Ljudje predstavljajo zelo majhen delež biomase planeta Zemlje. Teža vseh 7,6 milijard ljudi na Zemlji predstavlja le 0,01 % celotne Zemljine biomase. /.../ Za primerjavo: bakterije predstavljajo 13 % celotne biomase, rastline predstavljajo 83 %, vse druge oblike življenja pa 5 % celotne teže /.../ Človeštvo je povzročilo izumrtje 83 % vseh divjih sesalcev in polovico vseh rastlin. Ljudje ne le iztrebljajo prosto živeče živali, temveč tudi vplivajo na preostale živali in rastline. /.../« (Poznavalec.si).

Ta izsek iz članka smo slišali tudi na Izobraževanju metuljev sveta. Prebran je bil z očmi, ki so bile na koncu solz in poslušane z očmi, ki so strmele v prazno. Oči, ki so morda že zaspale in gledajo le svet nad nami. Z očmi, ki vidijo vse, kar se dogaja.

Težav ne smemo pomesti pod preprogo in se pretvarjati, da jih ni. Tukaj so in velike težave se že pojavljajo in le-te se bodo nadaljevale, če ne pride do ukrepov. Trajnostnih ukrepov.

V Sloveniji, od koder tudi prihajam, so že postavili 17 ciljev (predstavljeni so na spletni strani skupaj-mocnejši.si), s katerimi želijo izboljšati kakovost življenja in ustavljanja globalne krize, ki te je zajela. Poleg enakosti spolov in zmanjšanja nestrpnosti, odpravljanja revščine in neizobrazbe, zajema tudi težavo podnebnih sprememb. V metuljski šoli smo se učili o sonaravnem kmetijstvu, kar bi lahko bil že prvi preobrat. Velike države v razvoju in svetovne velesile se spopadajo z velikimi izgubami, ki jih povzroča spreminjanje vremenskih razmer. Sonaravno kmetijstvo bi sicer gojilo manjše zaloge hrane, bi pa definitivno zmanjšalo posledice življenja na tebi. V skladu s predpisi bi z neuporabo oziroma minimalno uporabo škodljivih in strupenih gnojilnih sredstev in zatiralcev plevelov. Namesto tega bi lahko uporabili biomaso, ki sodi med trajnostno obliko energije in bi omogočila uporabo odpadkov (rastlinskih) in s tem reševali problem neustreznega kmetijstva in ponovne uporabe odpadkov. Mnogo plastičnih izdelkov bi se dalo zamenjati za na primer papirnate. Tak primer so žepni robčki. Zakaj potrebujemo plastične ovoje, ko pa bi lahko porabili vsaj v zimskem času prehladov mnogo manj plastike??? Tudi toaletni papir je v plastičnem ovoju. Kaj pa ovoj iz kartona ali tršega papirja? Veliko manj plastike bi lahko porabili s preprostimi rešitvami.

Neustrezno kmetijstvo. Prevelike količine izpušnih plinov v ozračju. Modifikacije in mutacije virusov, ki postajajo težko oziroma neozdravljivi. Previsoka navzočnost toplogrednih plinov (ogljikov dioksid, metan, dušikov oksid...). Pretirana uporaba neobnovljivih virov (nafta, premog, zemeljski plin). Onesnaževanje ekosistemov – prevelike količine odpadkov. Neobvladljivost naravnih nesreč (poplave, požari...). Nepreudarno ravnanje z elektriko in tehnologijo. Pomanjkanje znanja. V mnogih delih tvoje oble tudi pomanjkanje vode (in hrane). Degradacija zemlje kot skoraj nepopravljiv proces uničenja tal, ki ga pogosto povzroči človek.

Bo res potrebno tanjšanje ozonskega plašča, bo res potrebno segrevanje, bo res potrebno pomanjkanje, bo res potrebno uničenje civilizacije, ki je nastajala že tisočletja? Koliko podnebnih protestov bo še potrebnih, da se človeški svet zgane, naredi nekaj?

Toliko je idej, kot je npr. ekoturizem**, ki niso uslišane ali vzete kot izvedljive. Toliko je misli na boljši jutri, ki ga za mnoge ni. Toliko je želja za prenehanje krize. Je človeški svet res tako globoko v demokratičnem kapitalizmu, da ni sposoben kapitala vložiti v napredek in izboljšanje kakovosti na svetu? Je denar res nekaj, kar te zasvoji kot droga? Je res tako težko stopiti skupaj in pokazati, da obstaja znanje, obstaja moč? Ne vem, kaj sledi jutri ali pojutrišnjem. Vem pa, da v kolikor se svet ne zgane, je to za nas konec. Za vse nas.

Draga Zemlja, res ne vem, kako naj pomagam, saj sem navsezadnje še vedno le en majhen metulj. Ne vem, kako bi lahko jaz prispeval k nečemu tako velikemu. Ne vem, kako te pozdraviti in ali je tvoje stanje sploh ozdravljivo. Ne vem, ali me čaka prevlada človeške rase ali konec vsega. Veliko je rešitev, a svet ne sme več ogrožati sebe. Pokažimo ti, da nam ni vseeno. Pokažimo ti, da je skorajšnji konec lahko nov začetek. Začetek novega sveta.

Upam, da se pozdraviš,

Močvirski cekinček

*Slogan na podnebnem štrajku

**Ekoturizem pomeni potovanja v naravna območja oziroma obliko turizma, ki odgovorno varuje naravo in spodbuja blaginjo lokalnega prebivalstva

Drugo mesto

Ime in priimek: **Lina Ujčič Vrhovnik**

Naslov dela: Kaj se zgodi, če greš Zemlji na živce

Razred in šola: 7. razred, OŠ Mozirje

Mentor/-ica: Urška Kočevar

KAJ SE ZGODI, ČE GREŠ ZEMLJI NA ŽIVCE

Bum! Pok! Tresk! Zgodil se je veliki pok. Vroči delci prahu so se razpršili na vse strani. Počasi so se začeli združevati. Najprej po 2 in 2, potem 4 in 4, čez nekaj časa 1000 in 1000 skupaj. Počasi so se oblikovale velike goreče kamnite kroglice. V sicer ne največjo gorečo kamnito kroglo je trčil komet in začela se je ohlajati. Tako je nastala Zemlja in tu se prične naša zgodba.

Zemlja se je ohladila. Po njej se je že pretakala voda. Kjer je voda, je tudi življenje. Po njej so lezle male bakterije. Zemlja je bila še mlada. Ni razumela, zakaj mora ona krožiti okoli Sonca in ne Sonce okoli nje, zakaj mora krožiti in ne kvadratirati, zakaj to moti le njo, zakaj je tako počasna in ne hitra kot Merkur, zakaj je Venera »lepša« od nje, zakaj je le na njej voda in življenje (to ji je bilo sicer zelo všeč), zakaj je Mars rdeč, zakaj, zakaj, zakaj ... Drugi planeti so bili do nje potrpežljivi, saj so vedeli, da jo bo enkrat že minilo. Komaj so jo brzdali, da je ostala v orbiti. Izmišljevali so si najrazličnejše zgodbe: kako je nekoč nek planet »Zemlja« to storila in se ni nikoli več vrnila v domačo galaksijo. Včasih jim je verjela, včasih ne, a je vseeno pridno krožila okoli Sonca. Ker je bila 3. po vrsti od Sonca, je vedno tarnala, da ji je vroče. Ostali planeti so se domislili nenavadne ideje. Ko Sonce ni gledalo, se je Neptun pritihotapil do Zemlje, zajel sapo in pihnil vanjo z vso močjo. Zemlji je postalo hladno, kaj hladno, ledeno. Na Zemlji je zavladala ledena doba. Slabost te ledene dobe je bila le ta, da so zaradi mrazu pomrle vse bakterije. Zemlja je bila žalostna, a je vedela, da bo nekoč bolje. Tako je nekaj tisočletij bilo v redu, potem pa nekoč ... Aaaačččiiiiihhh! In Hhhrrrrkkk! Kaj je bilo to! Zemlja se je prehladila. Kaj pa zdaj?! Planeti nimajo robčkov. Zemlja bi morala počivati, a mora krožiti okoli Sonca. Nato pa se je Mars domislil, da ji bo dal svojo jakno, Venera ji je dala svoj šal, Merkur ji je dal kapo ... Na koncu so se Zemlji videle le oči. V nekaj obratih je bila že zdrava.

Zemlji se je življenje začelo vrteti na bolje. Ker ni bilo več tako mrzlo, so na površje prilezle najtrdoživejše bakterije, ki jim je uspelo preživeti. Najprej jih je bilo le kakšnih 5, a so se začele razmnoževati. Iz 5 jih je nastalo 10, iz 10 jih je nastalo 20 in tako naprej ... Kar naenkrat jih je bilo toliko, da je zmanjkalo prostora, zato so se začele združevati. Nastala so prva več celična bitja. Zemlja je bila zelo ponosna na to, da se življenje na njej tako dobro razvija. Zemlja je odraščala. Ko je prišla v obdobje, ki mu mi pravimo puberteta, se je na njej pojavila prva celina (kot mozolji, le da za stalno, dobijo jo le planeti z vodo). Organizmi so to izkoristili in se iz vode preselili na kopno. Postajali so veliki, večji in celo največji. Postali so pravi dinozavri (dobesedno). To je bilo Zemlji všeč. Venera je bila najlepša, Merkur najhitrejši, Jupiter največji,

Saturn je imel največ obročev, Neptun je bil najmodrejši, Uran najhladnejši, Pluton najmanjši, Mars najbolj rdeč, Zemlja pa je imela največje prebivalce. A to je kmalu postala težava. Če je nekdo velik, je tudi težek. Kadar so se dinozavri prestavili z ene strani Zemlje na drugo, je Zemlja dobila bolečine na površju (podobno bolečinam v trebuhu). Vsakič so postajale te bolečine hujše. Planeti so videli njeno stisko. Hoteli so ji pomagati, pa niso vedeli, kako. Pluton pa se je domislil briljantne ideje. V njihovo galaksijo je prišel meteorski dež. To je nekakšen pohod različnih meteorjev iz galaksije v galaksijo. Enega od njih je prosil, naj zadane Zemljo. Večini meteoritov se je Zemlja smilila in tega niso želeli storiti. Le Kaidun (ime meteorita) se je odločil, da ji bo pomagal. Kaidun je vzel zalet in z vso silo trčil v Zemljo. Vsa Zemlja se je stresla. Sledil je cunami, ki je zalil skoraj vso celino. Za cunamijem je izbruhnil še vulkan. Na zemlji ni bilo več žive duše. Zemlja je bila po eni strani zelo vesela, saj je nič več ni bolelo, po drugi pa je bila spet na začetku. Med približno sedmo ledeno dobo je Zemlja spet, končno, začutila, da jo črviči na površju. Življenje na Zemlji se je spet začelo.

Ker je bila na Zemlji še vedno ledena doba, so vse živali na Zemlji dobile debel kožuh. Iz ene celine se je razvilo več celin. V tisti blizu ekvatorja se je razvila prav posebna vrsta opice oz. bitja. Zaradi preživetja se je bilo prisiljeno dvigniti na dve nogi in shoditi. Sprva je bilo zelo sključeno, nato pa je postajalo vse bolj vzravnano. Tudi možgani so se začeli razvijati, postajali so večji in večji. Odkrilo je, da lahko samo proizvede stvar, ki jo je do zdaj proizvajala le narava oz. Zemlja: ogenj. To je bilo Zemlji zelo všeč, saj ji ni bilo treba več zanetiti toliko požarov, to so namesto nje naredili ljudje. Le-ti so si začeli postavljati vedno večja prebivališča. Razmnoževali so se in poselili vse celine. Postajali so naprednejši. Odkrili so nekaj kovin v zemlji in jih uporabili tako, da so presenetili vse, celo Zemljo. Zemlja, ki jih je vseskozi spremljala, je bila nanje zelo ponosna. A čez dolga leta se je Zemlji zazdelo, da so ljudje postali zelo egoistični. Vse kar so počeli, so počeli le v svojo korist, čeprav so škodili vsemu okoli sebe, npr. ko so postavili tovarne. Živalim so uničili življenjski prostor, pa še zrak so onesnaževali. Samo za to, da so se lahko oblekli v roza majico. To ji je šlo že pošteno na živce, a ji ni bilo prehudo. Dokler se ni nekoč vse spremenilo.

Bil je čisto navaden krog okoli osi. Zemlja je ljudi prenašala že kakšnih 60-70 milijonov let (oz. krogov okoli Sonca). Zemlji je postalo vroče. Jedro (pri nas glava), jo je bolela. Ostali planeti so videli, kako slabo je z njo. Neptun, najmodrejši med njimi, je ugotovil, da ima Zemlja vročino, ker je v njenem ozonu (pri planetih kot imunski sistem) nastala luknja. Za to so bili krivi ljudje. To je bila za Zemljo kaplja čez rob. Odločila se je, da se mora znebiti ljudi, enkrat za vselej. Edina težava je bila v tem, da ni vedela, kako. Če je zanetila požar (Avstralija), so ga nekako pogasili. Če je nad njih spustila kakšen virus (korona), so razvili zdravilo. Celotni drugi planeti ji niso znali pomagati. Imeli so sicer ideje, a so bile neizvedljive. Merkur je predlagal, da bi jo še enkrat zadel kakšen meteorit, a še par svetlobnih let ne bo prišel noben. Saturn je predlagal, da bi na Zemlji spet zavladata ledena doba, a bi se spet prehladila, pa še najbrž bi najmočnejši preživeli in bi se jih potem težje znebila. Po tehtnem premisleku se je Jupiter spomnil, da če bi ljudje »odkrili« nov planet z vodo, bi se najbrž preselili. Ta ideja je bila Zemlji še najbolj všeč. A najbližji planet, ki

bi lahko mogoče imel vodo, je bil oddaljen več kot 100.000 svetlobnih let. Preden bi sploh izvedel za to idejo, bi Zemlja že propadla. Pluton pa se je spomnil, da če bi se Zemlja močno, res močno stresla, bi ljudje popadali skozi ozonsko luknjo. Spodaj bi jih posrkale kapsule, s katerimi bi se odpeljali po mlečni cesti nekam drugam. Rečeno storjeno. Zemlja je storila, kakor ji je naročil Pluton. Uran in Venera sta medtem pripravila kapsule in takoj ko so ljudje začeli padati, sta kapsule pognala po Mlečni cesti. Nihče od ljudi se ni več vrnil. Prve dni jih je malo pogrešala, a se je navadila na življenje brez ljudi.

Zdaj Zemlja srečna kroži okoli Sonca, pričakuje nova živa bitja in upa, da ne bodo tako nadležna, kot so bila prejšnja.

Gotovo razmišljaš, da je to le izmišljena zgodbica. Sicer je res, ampak nikoli ne veš, kdaj se bo kaj takega RES zgodilo, zato bodi prijazen do naše ljube Zemlje, se odpoved kakšni roza majici, vozi se s kolesom ... Če želiš živeti na Zemlji, jo spoštuj in ji ne škoduj.

Tretje mesto

Ime in priimek: **Graciela Žugelj**

Naslov dela: Požirek usode

Razred in šola: 9. razred, OŠ Belokranjskega odreda Semič

Mentor/-ica: Anja Petrovčič

POŽIREK USODE

Lahen piš vetra in tihi, napeti glasovi zbudijo doktorja Gabra. Ko prihaja do zavesti, se mu pred očmi vrtijo nejasni utrinki preteklih dogodkov. Zvok alarma, podoba prestrašenih sodelavcev, zamaskirani ljudje s skrivnostnimi torbami ...

Ni mu bilo jasno, kaj se dogaja, a se je zavedal, da je situacija resna. Skupina ljudi je vdrla na Inštitut za javno zdravje in predvideval je, da nimajo dobrih namenov. V vseh petnajstih letih dela na oddelku za epidemiologijo so največjo skrb predstavljala grozilna pisma in na videz sumljivi paketi, napolnjeni z moko ali preprosto dostavljeni na napačen naslov. Vse do zdaj. Najprej je želel preceniti situacijo, zato je bolj pozorno prisluhnil glasovom v ozadju: »Tisti doktor je prej govoril nekaj o vzorcu B112 ... Kako to misliš, da ga ni?« je rekel globok ženski glas. Kolikor je videl iz kota pri mizi, kjer je bil privezan, je ona poveljevala ostalima dvema postavama. Vzorec B112, vzorec B112 ... se mu je vrtelo po glavi. Pa res! Vzorci črnih koz iz leta 1933 so shranjeni pod imeni B110-B121. Bolezen, ki se je nazadnje pojavila proti koncu devetdesetih let prejšnjega stoletja in zaradi katere je v 20. stoletju umrlo okoli 300 milijonov ljudi. Le kaj bi radi s temi vzorci? Morda za preprodajo na črnem trgu. Nekateri ljudje bi dosti naredili, da bi imeli v lasti kaj tako redkega za njihovo zbirko. Ali pa za izsiljevanje? Ampak, saj ni dosti ljudi, ki bi poznali postopek ravnanja s takšnimi snovmi. No, kakorkoli že, vedel je, da mora z neznanci sodelovati na miren način, da bi se povzročilo čim manj škode. Med razmišljanjem pa ga naenkrat presenetila postava na njegovi desni strani: »Pozdravljeni, doktor Gaber. Jaz sem Marta. Dovolj pametni ste, da razumete, da je sodelovanje z nami v vašem najboljšem interesu.«

»Seveda. Kje pa so vsi moji sodelavci, če smem vprašati?« jo je vprašal Gaber.

»Hm.« se je Marta nasmehnila. »Glede tega vas ni treba skrbeti. S tem se bomo že mi ukvarjali. Zdaj pa mi povejte, kje se nahaja vzorec B112.«

Kaj pa zdaj? Seveda je vedel, kje se nahaja. Po tolikih letih izkušenj je poznal vsak kotiček laboratorija. A hotel je kupiti malo časa. »Gospodična Marta, v tem hladilniku je približno 230 vzorcev. Za vsakega pa res ne vem, kje se nahaja. Šele pred kratkim sem prišel na ta oddelek, zato ne poznam sistema označevanja. Mogoče črka pomeni, v katerem hladilniku je vzorec, številka pa vrsto in polico.«

»No prav. Bomo videli. Upam, da ne izgubljam po nepotrebnem časa zaradi vas.«

V notranjem žepu jakne je imel majhen preklopni telefon, a je imel zvezane roke, dva moška pa sta bila obrnjena proti njemu, zato ni mogel poizkušati raznih trikov, da bi prišel do njega. »Si bom pa pač nekaj izmislil,« si je rekel. »Gospa, je pa še ena možnost. Mogoče B pomeni sosednji laboratorij, ampak kot sem že prej rekel, nisem prepričan.«

»V redu. Vidva! Pojdita no potem v tisto sobo, jaz pa bom še tu pregledala malo.«

Njegov načrt se je nekako izpeljal, a je bila Marta še zmeraj tu, obrnjena proti hladilniku. Lahko bi se začel pogovarjati z njo, da ne bi slišala vsakega njegovega premika. »Gospodična, a bi mi lahko prosim povedali, koliko je ura?«

»Približno petnajst do petih. Zakaj?«

»Oh, kar tako, samo hotel sem vedeti, koliko časa sem že tu.« Uspelo mu je odpreti laboratorijsko haljo. Zdaj je na vrsti še zadruga.

»Prej, ko najdemo vzorec, hitreje boste odšli.«

»Zakaj točno pa rabite vzorec?« Samo še zadrgo na notranjem žepu odpre in bo telefon pri njem.

»A mislite, da sem tako neumna, da vam bom kar povedala, kam bo vzorec šel?« je rekla in se obrnila proti njemu.

Gaber se je zdrznil in se prijel za bok, da ne bi zgledal sumljivo. »Prav nasprotno, gospodična. Ko boste opravili, kar hočete, boste tako ali tako odšli brez sledu, jaz pa bom ostal tu, dokler ne pride čistilka ob šestih.«

Ženska je za hip ustavila brskanje po policah hladilnika: »No, saj imate prav, a vam ne smem kaj dosti povedati. Recimo, da gre za ozaveščanje ljudi.«

Prišel je do telefona in vpisal številko policije. Zdaj pa mora čimprej poslati kratek SMS, preden ga kdo opazi. TRUBARJEVA CESTA 2, TALCI. Pošlji. Zdaj lahko samo upa, da policija ne bo mislila, da gre za potegavščino. Če pa slučajno ne bodo prišli pravočasno, je imel rezervni plan. Vlomilci so zagotovo prišli z vozilom, zato so potrebovali nekoga, ki jih je spustil čez kovinsko ograjo. To je bil najverjetneje varnostnik. A Gaber je vedel, da je ob petnajst do šestih menjava straže, vlomilci pa bodo želeli čimprej pobegniti, ker mislijo, da bo ob šestih prišla čistilka in poklicala policijo. Tako bo novi varnostnik opazil neznani kombi in ga ustavil ter pregledal.

»Končno. Fanta, gremo! Imam vzorec. Doktor, vi pa boste šli kar z nami. Ne moremo tvegati, da bi poklicali policijo.«

Pa je šel plan po vodi. Normalno bodo prišli mimo varnostnika z njim vred, saj je ura šele dvajset do šestih. Vzorec so pospravili v kovinsko škatlo in jo dali v torbo. Doktorja so z zvezanimi rokami odvedli do zelenega kombija z napisom GREENPLIN, ga potisnili v zadnji del in se odpeljali čez odprta vrata v ograji.

Prispeli so do visoke zapuščene stavbe. Doktor je predvideval, da je v okolici Ljubljane, saj so se vozili okoli petnajst minut. Skobacali so ga iz kombija in skozi velika vhodna vrata stavbe odpeljali do prostora, podobnega jedilnici, in ga posedli na stol. Predvideval je, da je bila stavba včasih hotel. Potem se je trojica nekam umaknila in začela pogovarjati. Za sabo so zaprli vrata, a je zaradi reže v njih in tankih zidov slišal njihov pogovor. Kavarna, Prešernov trg, prenašalci, širjenje, osem zvečer ... so nekatere izmed besed, ki jih je izluščil. Vedel je, da planirajo nekaj velikega in da njega najbrž potrebujejo zaradi tehnične izvedbe. Odločil se je, da jim bo pomagal, saj bi ob napačnem ravnanju z virusom lahko prišlo do epidemije. Čez nekaj minut je vstopila Marta. Zanimalo jo je, kako se črne ošpice širijo, kaj povzročijo, koliko ljudi se lahko okuži ... Gaber ji je odgovarjal, potem pa jo je naenkrat vprašal, naj mu že pove o čem se zadeva gre.

»Poglejte, doktor. Naša rasa že tisoče let živi od dobrin te Zemlje in jo z naraščanjem populacije čedalje bolj izkorišča. Porabili smo že veliko večino fosilnih goriv, ubili dosti nedolžnih živali, da bi prišli do željene zemlje in sadili ogromne nasade za dobiček. A čemu vse to, če izgubljam letne čase, živali izumirajo, mesta ob morju in milijoni ljudi v njih pa so priča vsako leto hujšim hurikanom in tajfunom, ki poplavlajo naselja. Politiki nočejo pogledati resnici v oči in uvideti, da njihovi potomci ne bodo imeli ničesar, s čimer bi se lahko preživljali. Gozdove bomo očitno posekali, premog pokurili, zemlja, na kateri bi rasla hrana, pa bo zastrupljena s težkimi kovinami, voda pa z žveplovim dioksidom. A vsi gledamo za največ deset let v prihodnost. To moramo ustaviti. Podnebne konference očitno ne učinkujejo, saj se največje države sploh nočejo priključiti k rešitvi. Zato želimo razširiti virus, ki bi ljudi opomnil, da nam ni vse dano. Populacija sveta je prevelika, da bi to lahko zaustavili. Z manjšim številom prebivalstva, ki bi ga virus povzročil, pa bi naslednje generacije imele vsaj možnost za preživetje.«

»Pa, pa ... Saj to je absurdno. Saj ne morete kar ...«

»Doktor, verjemite mi. To je najboljša možnost. Ni druge rešitve. Znanstveniki že vrsto let opozarjajo na posledice naših dejanj, a jim ne prisluhnemo.« Odšla je v sosednjo sobo, iz katere se je kmalu zaslišal zvok kovine, stekla ...

Doktor je zamišljen ostal na stolu. »Kako je lahko kdo pripravljen storiti kaj takšnega? Saj obstajajo rešitve, Evropa si prizadeva, da bi bile vse države čim bolj ekološko osveščene. A ... Kaj, če to ni dovolj? Kaj, če se vse spremembe dogajajo prepočasi? Kaj, če ima Marta prav? Pa

saj to ne more biti res! Ne more podpirati okuženja stotin nedolžnih ljudi po Evropi, mogoče celo na drugih kontinentih...«

»Fanta, gremo. Doktor, vi boste ostali tukaj. Nasvidenje.«

»Marta, ne delaj tega. Prosim, premisli.«

Marta je zaprla vrata in Gaber je ostal sam, z mrzlico, ki je oblivala njegovo telo, v vedenju, kaj se bo zgodilo, če ne ukrepa. Na tleh je opazil košček stekla in se s stolom pomaknil do njega. Nagnil se je ravno toliko, da je z rokami dosegel košček in prerezal vrv. Stekel je čez vrata in takoj prepoznal kraj. Tukaj mimo se je peljal vsak dan na poti v službo. Zdaj je moral čim prej priti do Prešernovega trga. Tam bodo po pogovoru sodeč v pijače gostov namešali raztopino z virusom. Na pločniku, na drugi strani ceste, je opazil zeleno kolo BicikeLJ iz projekta občine. Ironija, s kolesom, s katerim občina želi omejiti emisije, bo ustavil »okoljevarstvenike«. V ne tako več hladnem, kot v preteklih letih, a vseeno vetrovnem februarškem dnevu se je s kršenjem dosti prometnih pravil uspel pripeljati do Prešernovega trga. Kavarna, kavarna ... se mu je vrtelo po glavi. Naštel je pet kavarn, a le pred eno je bil parkiran zelen kombi. Potiho se je zmuznil skozi stranska vrata, namenjena osebju, in se postavil za prehod med kuhinjo in barom. Marta! Nad pladnjem s približno dvajsetimi kozarci za šampanjec je pazljivo mešala vsebino zaščitene epruvete iz Inštituta v steklenico šampanjca. Že med vožnjo na kolesu je poklical policijo, a še ni prispela. Ni vedel, kaj naj naredi, saj so Marta in njena pomočnika že stregli brezplačen šampanjec. »Zdaj pa na vse ali nič,« si je zamomljal in planil v osrednji prostor kavarne. »Ustavite se! Ne pijte tega. Noter je strup!« Gosti so ga začudeno pogledali, Marta se je zdrznila, a hitro spet prikazala svoj nasmeh, da bi umirila goste. »Hah. Res smešno, gospod. Brez skrbi, gostje. To je naš hišni norček.« Ljudje niso bili prepričani in so kazali zmedene obraze.

»Marta, še obstaja rešitev. Ti ljudje niso nič krivi.«

»Seveda, da so! Vsi smo krivi.«

»Velika podjetja, ki s svojim transportom onesnažujejo vodo in zrak so tista, ki bi morala uvesti največ sprememb. Skrb za okolje je bila v zadnjih letih prenesena na navadne ljudi, ki sami ne morejo popraviti vsega, podjetja pa še vedno dnevno v okolje izdajo tone ogljikovega dioksida.«

»Ne, ne, ne ... Tako mora biti!«

»Pomisli. Ubila boš nedolžne ljudi, mamam vzela njihove otroke in starše otrokom.«

Marta se je v joku zgrudila na tla, ravno v tistem trenutku pa je skozi vrata prišla policija. Gosti so preplašeni stekli skozi vrata, doktor pa je odšel do glavnega komisarja in mu začel razlagati dogodke tega dne.

Od tistega dne naprej se je doktor Gaber vsak dan v službo pripeljal s kolesom in ob petkih obiskoval Marto v popravnem centru. Začel je razumevati, kaj je Marto pripeljalo do tako drastičnega razmišljanja. Biti okoljsko ozaveščen ne bi smel biti le trend, na katerega se spomnimo vsake toliko časa, na kakšni prireditvi. Morali bi se zavedati groznih posledic, ki jih že puščajo naša dejanja in ki bodo zaznamovala naše prednike. Na Zemlji nismo sami, ampak jo delimo z živalmi in rastlinami, brez katerih ne moremo živeti, mi pa jih ubijamo in izkoriščamo njihove habitate ter jih pretvarjamo v sužnje. Ni druge opcije, kot naša Zemlja. Imejmo to v mislih.

Prvo mesto

Ime in priimek: **Pija Lucija Kralj**

Naslov dela: Osaze

Razred in šola: 4. letnik, Šolski center Velenje - gimnazija

Mentor/-ica: Alenka Šalej

OSAZE

Osaze – arab. ime za dečka; ljubljen od Boga

Rdeče morje se sooča s krizo, zaradi katere bi lahko prenehalo obstajati veliko njegovega čudovitega morskega življenja. Eden glavnih razlogov, zakaj bi lahko morsko življenje in številni koralni grebeni pomrli, je nenehno izlivanje odpadkov iz hotelov ob obalnih območjih.

Osaze je 26-letni državljani sedemindesetdesetpolmilijonskega naroda – Egipta. Njegov dan je rutina, ki jo pozna že od šestnajstega leta, ko se je preselil v Hurghado. Eno turistično najbolj znanih mest. Na leto kraj na vzhodu države obišče približno 6 milijonov turistov – največ teh je prav Evropejcev.

V majhnem zalivu so zasidrane tri ladje. Ena nosi ime Calypso. Njeni mornarji so prepričani, da vsakega, ki postane del posadke, grška boginja morja Calypso ne izpusti na kopno. Mit, ki se mu večkrat nasmeji, pa vseeno v njem vidi kanček resnice.

Osaze, ki je del posadke, meni drugače. Verjame, da je on ta, ki je zaljubljen v Calypso.

Tudi njihova ladja se je morala prilagoditi interesom turizma. Ladja polna turistov, ki si želijo obiskati peščeno plažo, zapusti zaliv skoraj vsak dan. Posadka ponuja izlet s kopanjem, sončenjem in potapljanjem. In prav tako si tudi ti kot turistka spoznala Osaza.

Ladja, na kateri si, je polna beloruskih turistov, večina teh je družin z majhnimi otroki. Tudi ti si se prijavila na izlet, le da si edina, ki se je odločila za potapljanje do koralnega grebena Rdečega morja in ga vodi Osaze.

Rdeče morje je dobilo ime po rožnatih skalnih verigah, bogatih z železom in različnimi minerali. Koralni grebeni v Rdečem morju spadajo med najlepše na svetu, občudovani pa so tudi zaradi nekaj unikatnih koral in vrst rib.

Osaze te ob plavanju med koralami drži za roko in te prosi, naj se ob potapljanju ne premikaš. Samo z enim napačnim dotikom bi namreč lahko uničila greben. Najprej te je strah, nisi

prepričana, kako boš lahko nepremično plavala. Preden uspeš še kaj vprašati, si že v morju. Glava pod gladino, čutiš, kako se voda ujame v tvoje lase, in ko pogledaš naprej, vidiš kup barvnih koral, med katerimi so ujete pisane školjke in ribe. Tako lepo barvno je, da se sprašuješ, ali so se ribe nalezle barv koral ali obratno. Ribe te rahlo oplazijo, ko nemoteno plavajo okoli tvojih bokov, stegen, meč, vse do gležnjev. Občutek imaš, kot da lahko vidiš, kako korale dihaajo, slišiš jih, kako rastejo. In čeprav nisi verjela, da boš lahko le lebdela, si preprosto ne dovoliš giba, ki bi lahko uničil nekaj tako lepega. Osaze te med potapljanjem spusti in z roko seže med korale, v katerih se je ujela plastična gumica, ki ti jo zaveže okoli zapestja.

Turisti potapljači spreminjajo grebene, ko nabirajo školjke in trgajo koralnjake. Z nepazljivo odvrženim sidrom pa pogosto preorjejo nežne koralne vrtove. Poleg tega dvigajo usedline okoli grebena in z odpadki onesnažujejo okolico. Turizem torej sam sebi uničuje vir, od katerega je odvisen.

Osaze je eden od ljubiteljev morja, ki se trudi za ohranjanje čistosti ekosistemov v Rdečem morju. Je le posameznik, ki se trudi za ohranitev majhnega koralnega grebena ob majhnem otočku. Njegovo delo se zdi le neopazen posel, ki se bori proti mogočnim onesnaževalcem. Osaze skrbi za del morja, skrbi za greben in ga skuša ohranjati čistega. Delo zanj ni le turistično potapljanje, temveč tudi ohranjanje čistosti grebena. Čeprav ve, da so turisti eni glavnih onesnaževalcev, jim greben poskuša predstaviti kot nekaj, kar je vredno reševanja. S tem razlogom se je včlanil tudi v združenje HEPCA.

HEPCA je nevladna organizacija, specializirana za ohranjanje čistosti koralnih grebenov v Rdečem morju. S svojim delom in raziskavami je v medijih sporočila, da uporaba plastike za enkratno uporabo povzroči smrt več sto tisoč živih bitij na svetu. Glavni problem, s katerim se organizacija sooča, je pomanjkanje splošne okoljske zavesti.

Organizacija ta problem rešuje s kampanjo ozaveščanja o negativnih vplivih plastike na morsko življenje in zdravje ljudi. Začela je s predavanji na javnih in zasebnih šolah, organizira tudi številne čistilne akcije v sodelovanju s šolami, potapljaškimi centri in skupnostjo rdečega morja.

Plastične vrečke so glavni krivec za onesnaževanje vode in morskega življenja ter propadanje biotske raznovrstnosti v Rdečem morju.

CAIRO – 2. aprila 2019: Združenje za varstvo in ohranjanje okolja Hurgade (HEPCA) je sporočilo, da je guverner Rdečega morja Ahmed Abdullah od 1. junija napovedal prepoved uporabe plastike za enkratno uporabo zaradi resne škode okolju.

Danes je minilo skoraj eno leto od sprejetja tega zakona, pa še vseeno v supermarketih na egiptovski obali Rdečega morja ob vsakem nakupu prejmete plastično vrečko. Te vrečke se

nato raztresejo v puščavo in pristanejo v morju. Ljudje si kljub temu, da vedo, da njihova dejanja močno vplivajo na okolico, še naprej zatiskajo oči pred krutimi posledicami svojih dejanj. Koralni grebeni so samo del naše Zemlje, ki jo brez srca uničujemo.

Osaze objame tvojo roko in tvoje telo potisne stran. Potisne ga na drugo stran otoka in kar tako, naenkrat, okoli tvojih bokov ni več rib, pred tvojimi očmi je samo pesek, v katerega se zarivajo skale. Je to sploh isto morje? Je to sploh isti planet?

V kotu skale zagledaš kanček barv. So to morda ribe od prej? So morda zaspale in se vrnile nazaj. Osaze spusti tvojo roko in se potopi h kotu. V njegovo roko se ni ulovila riba, tudi školjka za spomin ne. Na dlani mu stoji plastičen pokrovček, markiran z imenom našega hotela.

Drugo mesto

Ime in priimek: **Manca Miklavčič**

Naslov dela: Sanje, ki lahko postanejo resnične

Razred in šola: 1. letnik, Gimnazija Novo mesto

Mentor/-ica: Tina Furlan Turk

SANJE, KI LAHKO POSTANEJO RESNIČNE

Vse je bilo črno. Temno jutro, vonj po izpušnih plinih avtomobilov, ki nepretrgoma dirjajo po mestu. Ravno kar sem se zbudil. Namesto vonja po kavi me je pričakalo to. Ampak, tega sem že navajen. Večji šok pa sem doživel, ko sem si kot vsako jutro želel umiti obraz. Odprl sem pipo, a voda ni pritekla. Pomislil sem, če sem pozabil na kakšno opozorilo, da bo zaradi obnove bloke voda zaprta. Ničesar takega se nisem spomnil. Še večji šok je sledil, ko je po nekaj sekundah iz pipe pricurljalo nekaj kapljic čudne rjavkaste tekočine, ki me je spominjala na reko po hudem neurju. Le v znatno manjši količini, seveda. Nisem si upal umiti obraza s tem. Nisem mogel dopustiti, da bi se ta brozga dotaknila moje kože.

Odšel sem iz stanovanja, na delo. Neumit, žejen, zmeden in zaspan. Vsi ti izpuhi, ki so se kopičili v zraku, so mi onemogočili normalno dihanje. Bil sem živa razvalina, tako kot vsi drugi, ki so se trpali na avtobus, ki naj bi nas, kot vsako jutro odpeljal na delo. Kot vsako jutro smo se peljali mimo ogromnih tovarn. Ko bi morali ustaviti pred tovarno, v katero smo bili namenjeni, v tovarno, v kateri z odporom delam že štiri leta, se je zgodilo nekaj nepričakovanega. Avtobus ni ustavil. Iskreno, to mi ni povzročilo nobene živčnosti. To, da je avtobus peljal naprej, me je celo razveselilo. Vsaj en dan bom imel razlog, da sem zamudil. Zaspal sem. Po dolgi vožnji me je prebudilo glasno govorjenje in prerivanje. Doživel sem še en šok v tem jutru. Rinili so nas z avtobusa in nas usmerjali proti neki ograji. Nadzorovali so nas veliki, močni oboroženi moški. Za ograjo smo videli velike čudne stavbe in stolpe. Odprli so vrata in vstopili smo.

Zdaj smo tu. V nekem čudnem objektu, natlačeni. Odštevamo. 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 in grozen sunek nas je pognal v zrak. Vzleteli smo. Ne vem, kaj se dogaja. Ne vem, zakaj sem tu. Nihče ne ve. Ogromno nas je. Moški, ženske, tudi nekaj otrok. Nekaj jih poznam, ker jih vsako jutro videvam na avtobusu, ampak ne vseh. Pristopim do moškega, ki stoji ob vratih. Zdi se mi drugačen od ostalih. Seveda, saj ima pištolo zataknjeno za pasom. Oblečen je v neko uniformo in za razliko od nas ne izgleda prav nič zmeden. Vprašam ga, kaj se dogaja. Ne dobim odgovora. Prijazno ponovnim vprašanje. On pa mi hladnokrvno odgovori: »Mar ne vidiš? Odhajamo.« K nama pristopi še en moški v enaki uniformi. Posmehljivo mi reče: »Upam, da si se poslovil od svoje punce, mali. Dvomim, da se bosta še kdaj videla. Ali pač, nikoli ne veš.« V tem trenutku se ozrem skozi majhno okence, ki ga do zdaj še nisem opazil. Zdaj dojamem vse. Nahajamo se v neki čudni raketi. Potujemo z neznansko veliko hitrostjo. Ob pogledu skozi špranjo ne vidim ničesar zemeljskega. Očitno smo že zelo daleč.

Zdaj začnem povezovati vse skupaj. V včerajšnjih poročilih so povedali, da je Zemlja prepolna ljudi in odpadkov. Da ne bo šlo več dolgo tako naprej. Spomnim se tiste čudne vode zjutraj... Zdaj povežem vse. Očitno nas peljejo na nek drug planet. Verjetno na Mars. Zagotovo smo neki poskusni zajčki. Ampak, kako so našli prav mene? Zakaj prav mene? Zakaj sem sedel na tisti avtobus, zakaj nisem počakal na naslednjega? Kaj se bo zgodilo z nami? Obupan sem. Od vprašanj mi bo razneslo glavo. Poskusim zaspiti, ampak ne morem. Samo gledam skozi majceno okence in čakam. Ne zmenim se za ostale ljudi, prav tako obupane, ki histerično kričijo, jokajo in se prerivajo. Dočakam. Ravno kar odhajamo iz rakete. Nadeli so nam čudne obleke in čelade. Neke skafandre. Nekaj metrov pred nami stojijo nekakšne majhne kolibe. Očitno so jih postavili za nas. Bo to moje novo bivališče? Bom tu do smrti? Spet me ubijajo moja vprašanja.

Izvedel sem odgovor na moje prvo vprašanje. Ja, to je moj nov dom. Naš nov dom. Čeprav sploh ne vem, kdo so ljudje, ki so postali moji sostanovalci. Moji sotrpini.

Minilo je že pet dni. Tisti moški, ki nas nadzorujejo, so nam končno povedali resnico. Nek bogataš se je odločil, da bo porušil naše bloke in si tam postavil oazo zase in za svoje izbrance. Ravno prav mu je prišel znanstveni projekt, ki raziskuje življenje na Marsu. Ker pa raziskovalci niso imeli denarja, se je prijazen gospod odločil, da velikodušno financira prvi polet na Mars. Še več, ponudil se je, da bo sam izbral »prostovoljce«, ki bodo v imenu znanosti odleteli na Mars. Noro. Noro, kaj vse lahko storiš, če imaš denar. Baje bo izselil vse prebivalce našega mesta. Ostali bodo samo bogataši. Klasika. Bil sem zelo začuden, ker so nam povedali vse to. Verjetno so nam povedali, ker bomo tako ali tako tukaj za vedno in ne bomo mogli vzpostaviti stika z Zemljo.

Danes je osmi dan našega bivanja tukaj. Našega »izgnanstva«. Počasi mi že vse krepko preseda. Pogrešam svojo družino. Močno. Kljub temu, da nas je veliko, sem osamljen. Veliko premišlujem. Smo si sami krivi, da smo tukaj? Smo sami uničili našo ljubo Zemljo?

Petnajsti dan. Včeraj so uniformiranci zapustili Mars. Tukaj so pustili kamere in nam povedali, da nas nadzorujejo. Rekli so, da bodimo pametni in se obnašajmo lepo, če hočemo, da nam prinesejo nove zaloge hrane...

Sedemnajsti dan. Zmanjkalo nam je hrane, njih pa še kar ni. Gledam lačne otroke in njihove matere. Hočem jim pomagati, a sem nemočen. Tudi jaz čutim grozno lakoto. Moje telo je slabotno, duh pa peša.

Že dvajseti dan tukaj. Sreča! Včeraj smo v eni izmed kolib našli nekaj hrane. Nekateri so se zanje topli. Jaz sem svojo pustil otrokom. Ko sem gledal njih, kako so srečni, sem nasitil tudi sebe. Za hip mi je bilo lažje. Zdaj pa se spet začinja. Huda lakota in pomanjkanje. Srce se mi trga, ko gledam otroke, ki so lačni. Ravno kar poslušam ženske, matere, ki obupane jočejo. Govorijo, kako lepo je bilo na Zemlji. Težko mi je pri srcu.

Triindvajseti dan. Dovolj imam. Odhajam od tu. Tukaj je zame preveč bolečine. Nikomur ne morem pomagati. Lažje mi bo, če bom sam. Odločen sem, da odidem. Mogoče se mi posreči in kje najdem hrano, čeprav se čudim sam sebi, da v teh razmerah še verjamem v take čudeže. Dobro vem, da iz te grde rdeče zemlje ali karkoli pač je, ne more zrasti nič.

Drugi dan samote. Zdaj sem sam, tavam, blodim, vse me tako boli, da ne čutim ničesar. Želodec se mi trga, noge komaj držijo težo mojega shiranega telesa. Ne bom več dolgo zdržal. Sprašujem se, če bi bilo bolje, če bi ostal v naši »koloniji«. Na misel mi pride, kako bi bilo šele, če bi se tistega jutra zbudil 10 minut kasneje in se vkrcal na naslednji avtobus. Na jok mi gre. Ne morem si pomagati, jočem. Spominjam se vseh lepih, kaj lepih, čudovitih stvari, ki so me obkroževale vsak trenutek mojega življenja na Zemlji. Zakaj vsega tega nisem cenil, ko sem vse še imel? Sprašujem se, kako se imajo domači. Prevzame me misel na družino. Me pogrešajo? Jih skrbi zame? Ali mama joče?

Četrty dan samote. Danes enostavno ne morem več. Uničuje me misel, ki bi mi na Zemlji polepšala dan. S punco praznujeva drugo obletnico. Če bi bil doma, bi ji kupil rožo, lepo dišečo žametno vrtnico. Rdečo. Ali pa mogoče živo rumen tulipan. Odprl bi šampanjec. Skupaj bi bila in ta dan bi bil najlepši dan v letu. Jaz pa sem tu. Brez rože, brez šampanjca, brez hrane, brez nje. Brez nje in brez vseh ostalih, ki jih imam tako zelo rad. Objel bi jo. Močno bi jo objel in ona bi močno objela mene. Ob misli na njen objem se nekaj v meni prelomi. Ugotovim, da enostavno ne morem več. Tako ali tako bom zagotovo umrl. V groznih mukah. Najdem oster kamen in še enkrat pomislim na ljudi, ki jih imam rad, in na vse lepe stvari, ki sem jih doživel. Zdaj pa zaprem oči, kamen naslonim na zapestje, stisnem zobe in...

Zbudim se zaradi obupnih mravljincev v levi roki. S svojo desnico močno stiskam levo zapestje. Zavem se, da so bile vse samo sanje. Grozne sanje. Odhitim v kopalnico, odprem vodo in ja, čista je. Umijem si obraz in pogledam na uro. Budilko sem prehitel za pol ure. Super, v službo grem lahko peš. Pa ne zato, ker se bojim, da me bodo ugrabili in odpeljali na Mars, ampak, ker so te sanje v meni prebudile nekoga drugega, nek del mene, ki je spal. Tisti del mene, ki se zaveda, da uničujemo naš planet. Ampak vem, da se lahko poboljšamo, da se lahko Zemlji odkupimo. Sicer pa bo sprehod do službe dober tudi za moje telo, ki sem ga malce spustil z vajeti. Kakšen hamburger manj in korak več ne bo škodil. Zavedam se, da sem lahko do Zemlje prijaznejši. Kaj vse mi daje narava... Dolžan sem ji pomoč. Zdaj jo potrebuje ona. Pomagal ji bom. V bistvu lahko za svoje sanje povem drugim. In sprožim neko verižno reakcijo. Mogoče nam bo skupaj uspelo. Saj veste, več glav več ve! Navdušenje v meni se samo še stopnjuje. Kaj si mislijo ljudje, ki me opazujejo in vidijo moje navdušenje? Pa saj je vseeno. Tako ali tako bodo kmalu izvedeli. Komaj čakam. Komaj čakam, da vidim, kakšne priložnosti mi bo prinesel nov dan.

Tretje mesto

Ime in priimek: **Alja Možina**

Naslov dela: Vsi smo žrtve napak očetov

Letnik in šola: 3. letnik, Gimnazija Novo mesto

Mentor/-ica: Nina Arnuš

VSI SMO ŽRTVE NAPAK OČETOV

Človek je nekaj neverjetnega, izjemnega, osupljivega in najbolj neumnega kar je lahko narava ustvarila. Ustvarila je bitje, ki se je prilagodilo, začelo hoditi, govoriti, čutiti, misliti, se učiti; bitje, ki je tako rekoč zavladovalo svetu, se samooklicalo za vladarja sveta, si poveznilo zlato krono na glavo in začelo graditi svoj imperij, ne meneč se za posledice. Tako pametno bitje, ki je bilo rojeno, da zavzame svet, je sebično vladalo. Ni razumelo, da njegova dejanja imajo reperkusije, ki navadno niso bile idilične, zaželene ali na kakršen koli način dobre zanj ali za svet okoli njega – vendar je vztrajalo. Problemov se je človek vedno otresal, jih poizkušal odriniti na stran, pozabiti ali se celo pretvarjati, da jih ni – dokler ni bilo prepozno. In svet je postal takšen kot je zdaj.

Podnebne spremembe so tukaj, svet ni naredil ničesar in sedaj vsi plačujejo ceno. Ceno napak njihovih očetov, dedov in njihovih prednikov.

Pip. Napetost je čedalje bolj naraščala v beli, majhni in stari sobi, na koncu hodnika onkološkega oddelka. V njej je bil slab, grozen vonj, ki se je mešal z močnim vonjem razkužila. Nekateri so trdili, da ta čuden, dušech, turoben vonj je vonj smrti. Na sredi sobe je bila ena tistih starih postelj iz železnega ogrodka, katerega barva se je na določenih mestih počasi krušila in razkrivala rjasta mesta. Na njej je ležalo nebogljen, slabotno, blede telo. Starka, katere koža je bila tako nagubana, kakor je nagubana suha sliva – če ne še bolj – je nepremična ležala na tisti neudobni postelji. **Pip.** Njene temne, otožne oči so bile odprte ter strmele tja gor, v bel strop. Njena usta so bila pokrita z masko, ki ji je dovajala kisik, saj njena stara, omagana pljuča, niso bila sposobna več opravljati svoje naloge, kakor nekoč pred nekaj desetletji. Na njo so bili priključeni številni aparati, cevke, žice, za katere nihče ni vedel, kaj točno je njihova naloga. Naprava ob njeni postelji, ki je z glasnimi, enakomernimi in monotonimi piski ponazarjala njen srčni utrip.

Njen pogled je preletel sobo in se zastrmel v ljudi, ki so strmeli vanjo, v tišini. Njena družina jo je obkrožala; njeni otroci, njihovi partnerji, njeni vnuki in prijatelji za katere je mislila, da jih ne bo več videla. **Pip.** Če bi lahko, bi se nasmehnila in jim povedala, da je vse v redu. Vendar njena suha, modrikasta usta so komaj ostajala odprta, kaj šele da bi poizkušala tvoriti besede; tiste tolažilne besede, ki bi mogoče prisotnim prižgalo tisti droben plamen upanja in veselja, da bi

mogoče lahko še zadnjič se pogovarjali in obujali spomine. Hotela je. Njeno suho grlo, ki že več dni ni videlo vode, jo je peklo in kar je lahko iztisnila iz sebe je bil tih, hreščeč in srhljiv zvok.

Ob njeni postelji je sedelo dekle, suhega lica in prelepih svetlih oči, ki jo je bodrilo z neizmerno ljubeznijo in skrbjo. Dekle je nežno držalo starkino dlan ter jo s konico palca nežno gladila po zgubani koži. Njena hčerka. **Pip.** Ko so se starkine oči zastrmele v otroka, katerega je vzgojila, ga podučila in spustila v svet, je začutila krivdo, ki ji je počasi prebadala prsni koš; kakor da bi nešteto drobnih iglic ena za drugo počasi prebadalo njeno krhko srce. Svojega otroka je spustila v svet, katerega je uničila ona in njeni predniki, in kjer se sedaj mora njen podmladek boriti in vztrajati za preživetje.

Ponovno se je zagledala v strop. Kljub temu, da je njeno telo nebogljeno, so njene misli še vedno bile bistre, ostre in nikoli tako glasne kakor tedaj.

Pip.

Zaplavala je z mislimi daleč stran, tja, kamor se je pogosto zatekala v trenutkih samote ali dolgčasa; vračala se je k tistim bledim spominom, ki so bili še edina stvar, ki so ji občasno pričarali tisti nežen nasmešek na obrazu. Vendar te spomini zagotovo niso tega naredili. Edino občutje, katerega so te spomini obudili, je bilo tisto neverjetno obžalovanje.

*

Vrnila se je nazaj v čas njene mladosti, ko je bila še ušiva smrklja; v čas njenega življenja, ko ji je bilo pomembno le, kaj ji bodo starši kupili, kako bo izgledala, kje je kakšna zabava ter kje se ga bo lahko napila in zadela. Da, počela je številne neumnosti, katere obžaluje sedaj, vendar takrat se je počutila neverjetno, močno in samostojno. Hodila je po poti, za katero je vedela, da ni ravno pravilna, a njen ponos in trma ji nista pustila, da bi se obrnila in šla na prava pota, da bi poiskala pot, ki bi ji omogočila boljše življenje. Nekateri njeni vrstniki so hodili na proteste, se borili za »pravice« Zemlje. Omenjali so globalno segrevanje. A ona ni verjela. Ali pa ni hotela verjeti. Nihče ji ni moral dopovedati, da to ni več slutnja, ampak se že dogaja. »Tudi če se dogaja... Kaj ima to veze z mano? Ne zanima me,« je pogosto rekla.

Vendar globalno segrevanje je že takrat bilo del njenega življenja, vendar ga ni opazila. Sedaj ko gleda nazaj, pa predvideva, da je to bil že eden od znakov. Snega že nekaj let takrat ni bilo, oziroma je prihajal zelo poredkoma. Spominjala se je, da je kot otrok delala snežake, angelčke, se skrila v velikem kupu snega, vendar čez čas je snega bilo čedalje manj in se ji to ni zdelo nič čudnega.

Morala bi vedeti. In lahko bi se borila za to. Lahko bi se zavedala, kaj se dogaja po svetu, lahko bi se pozanimala, kaj se bo zgodilo, če ne ukrepamo sedaj. Lahko bi vedela, da so bili že takrat prepozni. Vendar ne, tako je živela ignorantsko veliko let, še po tem, ko je uspešno dokončala

študij arheologije, se vselila v majhno stanovanje z bodočim možem in začela delati na terenu. Tako kot veliko pomembnejšev – politikov, vplivnejšev, si je zatiskala oči pred problemom. Ni ga videla. Ni vedela. In živela spokojno življenje nekaj let.

Spominjala se je jutra, ko se je njeno prepričanje povsem uničilo, obrnilo na glavo. V spominu so ji ostala tista neverjetna osuplost, nejevera, zgroženost in grozne obtožbe družbe. Tistega dne je cel svet pretresla novica, da so še zadnje korale v svetovnih morjih poginile zaradi zakisanosti vode. Domnevno naj bi to povzročal toplogredni plin, ogljikov dioksid, ki je skupaj z vodo tvoril blago raztopino, ki je topila apnenčasto zgradbo nebogljenih koral. Mediji so obtoževali politiko in ljudje so jim slepo verjeli. »Nismo mi krivi. Oni, na vrhu, so krivi. Oni, ki nas vodijo.«

Morda je res, vendar v zagati, v kateri so se takrat znašli, niso krivi samo politiki, vendar vsi prebivalci sveta, vsi svetovljani. Ljudje so bili problem. In njihova lahkovernost. Ker, kaj so verjeli? Sej bo še vse v redu.

Vendar problemi so se vrstili. Podnebje se je grozno spreminjalo. Vročinski vali so terjali več žrtev, jesenske in spomladanske poplave so bile hujše kakor prej, neurja so bila grozovitejša in narava je postala nevarnejša. Narava si je začela jemati, kar je bilo prej njeno. Svobodo pred paraziti, ki so se oklicali za ljudi.

V njihova življenja so spremljali vsakodnevni požari v sušnih deželah, poplave v drugih. Led se je talil še hitreje kot kdaj koli prej in ogroženost severnih medvedov je narasla. Ne samo severni medvedi, številne živalske vrste so počasi izginjale iz planeta. Številne žuželke, ribe, ki so se dušile v vodi. Zemlja je postala samomorilka. Počasi je morila sebe in vse, kar je bilo na njej. In ljudje so jo v to pahnili; v to agonijo, bolečino, v samouničujoče dejanje, z namenom, da bi se rešila vsega hudega. Počasi se je kuhala.

Poznane Benetke, Džakarta, Lagos, Houston, Daka, Bangkok, Rotterdam, Miami in številna druga mesta so počasi izginjala pod morsko gladino in so postala samo še legende; tako kot Atlantida. Morje je naraščalo, brez dvoma. Ni bilo samo morje problem. Številne obdelovalne površine so bile uničene zaradi suše, poplav, hurikanov ali pa so na njih začeli graditi številne nove objekte za ljudi, ki so izgubili domove v poplavljenih mestih. Začela se je revščina, svetovna kriza. Številni niso imeli ne hrane in vode.

Pitne vode je postajalo čedalje manj, zaradi vsega, kar se je dogajalo. Številni ljudje so se umikali iz puščav, saj so puščave se širile naprej in podnebni pasovi so se pomikali. Prišlo je do zamika letnih časov, prišlo je do ekstremnih temperatur. In to vse zaradi lahkomičnosti ljudi.

Ljudje so počasi spoznali, da denar in moč, ki so ju poznali prej kot ultimativni rešitvi iz vsakršne zagate, jih tukaj nista morala rešiti. Globalno segrevanje ni prizaneslo ne revnemu in

ne bogatemu človeku. Ni prizaneslo ne neumnemu in ne pametnemu posamezniku. Prizaneslo ni ne staremu in ne mlademu osebk. Vsi so bili tarče. Globalnega segrevanja ne zanima, kakšen status je posameznik imel prej, kaj je delal v življenju in kakšno družino ima. Globalno segrevanje je neusmiljen in tih morilec, o katerem sedaj vsi govorijo. Globalno segrevanje ti ne daje več časa, da bi ukrepal; da ti le dovolj časa, da se obvaruješ. »Vsi smo žrtve napak naših očetov. In v strahu nismo nič naredili, ostali tiho in se skrili. Sedaj ko pa prenašamo posledice, si želimo, da bi kaj naredili. Čas nas je prehitel in sedaj tečemo za njim, da bi ga dohiteli.«

Družba je začela vzgajati svoje otroke v veri, da bi oni rešili svet, ki je začel propadati pred njihovimi očmi; da bi rešili svet, katerega niso oni. Odgovornost so prenesli na naslednjo generacijo, tako kot je to storila generacija pred njimi. Začarani krog se ponavlja. Mlajša generacija bo vedno odgovarjala za zločine starejše.

*

Starkina dlan se je trdno oklenila hčerkine roke. Njene temne oči so se zazrle v njene svetle. V njej je gorela krivda in obžalovanje. Tisti temen občutek, ki ti sedi na plečih in ti daje občutek utesnjenosti v prsih. Obupano jo je gledala in upala, da jo hčer razume, da razume njeno opravičilo, ki ji ga izreka tiho, brez besed. Upa, da razume, da če bi hotela, bi zanjo spremenila svet v to, kar je nekoč bil. Opravičuje se ji, da ne more živeti življenja, kakršnega bi hotela, da se ji je njena generacija izneverila.

»Mami, v redu je. Srečni smo,« je tiho šepnilo dekle in se ji otožno nasmehnilo. Dekle ni nikoli gledalo vanjo tako spokojno, tako umirjeno, brez kančka zamere in jeze; vanjo je gledala z milino in oproščanjem. »Tudi če je tako hudo in bo nevarno, trenutki, ki jih preživimo skupaj nas osrečujejo in spomini nate bodo kot luč na koncu temnega tunela,« je priznala. Solza ji je zdrknila po licu navzdol, ter pustila za seboj mokro sled.

Starko je zbolelo. Srce se ji je lomilo ob pogledu na žalostne, utrujene, prestrašene vendar mirne obraze, ki jih je zadnjič gledala. Vzdrhtela je in še zadnjič potočila solze. Solze bolečine. Solze obupa.

Njene veke so vztrepetale in se za vedno zaprle, njene misli so postajale mirnejše, njeno dihanje tišje. Monitor, ki je spremljal njen utrip, je piskal čedalje bolj v večjih presledkih.

Če bi lahko, bi vas rešila.

Oprostite nam.

Biiiiip.

Tišino je prerezal glasen neprekinjen ton. Srce se je ustavilo; polno obupa, polno krivde, polno bolečine. Njene misli niso bile nikoli dokončane, njena dejanja nikoli opredeljena. Truplo je samo ležalo tam, kot senca življenja, ki je bilo v njem še nekaj minut nazaj.

Dekle se je vzravnalo in se zresnilo.

»Vsi smo žrtve napak naših očetov. Ampak obsojati jih ne smemo. Lahko smo le hvaležni za življenje, ki so ga nam dali in se lahko le potrudimo, da smo boljši in pametnejši. Rojeni borci smo in rojeni smo, da jim dokažemo, da niso vzgojili slabičev. Rešili bomo svet, pa če nas ubije,« je šepetaje rekla, preden je zapustila sobo. Objokanega obraza se je nasmehnila.

Globalno segrevanje ni problem posameznika.

Globalno segrevanje je problem sveta. Držimo skupaj in rešimo naš dom. Rešimo spomine.

Likovni natečaj

»Na Marsu živeti ne znamo, zato Zemlje ne damo«

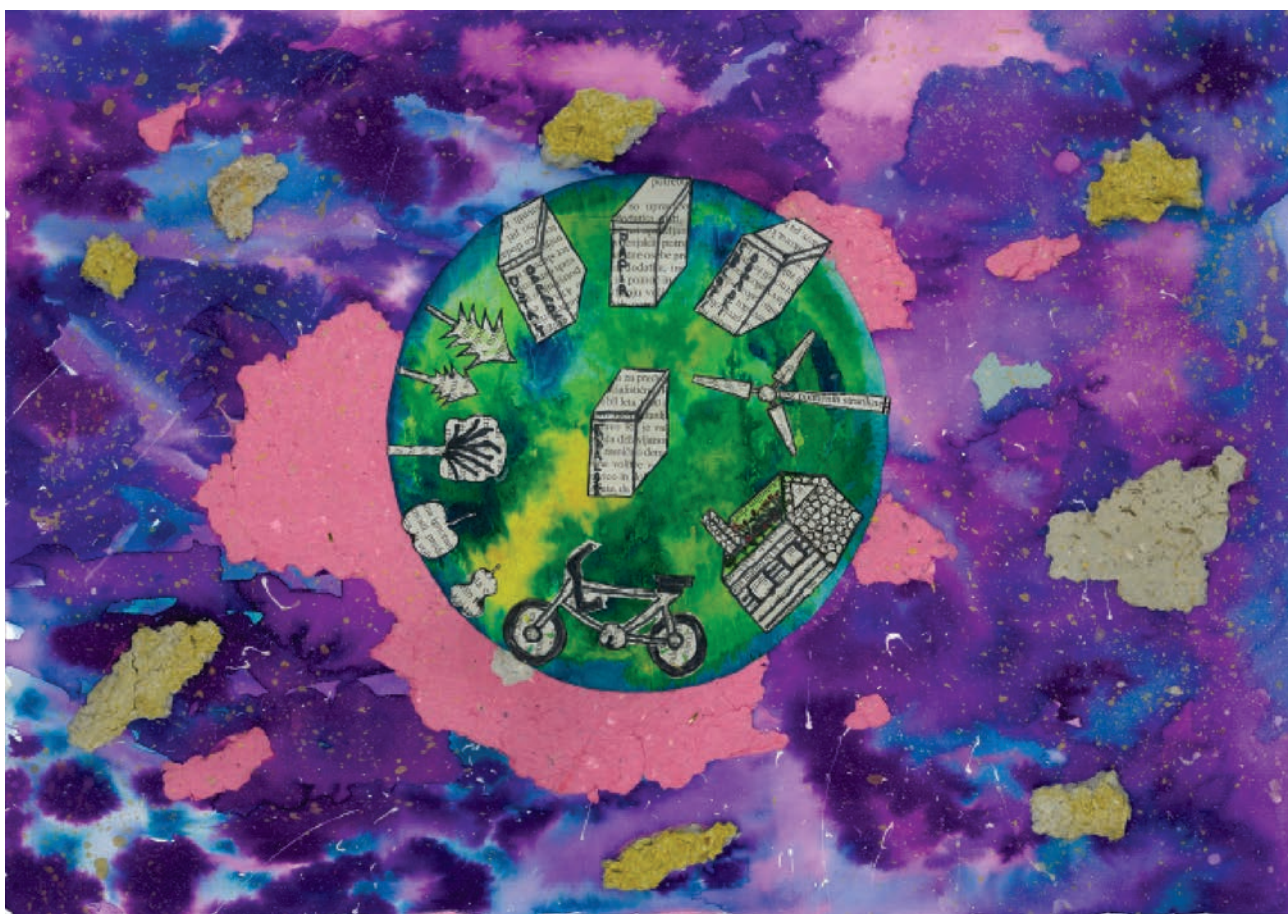
Prvo mesto

Ime in priimek: **Sara Kastelec**

Naslov dela: Z majhnimi spremembami do svetlejše prihodnosti

Razred in šola: 3. razred, OŠ Stari trg ob Kolpi

Mentor/-ica: Ingrid Mihelič

Drugo mesto

Ime in priimek: **Tia Kapušin**

Naslov dela: V kakšnem svetu pa želiš ti živeti?

Razred in šola: 1. razred, OŠ Metlika

Mentor/-ica: Jasmina Nedanovski

Tretje mesto

Ime in priimek: **Mija Piškur**

Naslov dela: Ozdravimo Zemljo!

Razred in šola: 1. razred, OŠ Miroslava Vilharja Postojna

Mentor/-ica: Alenka Počkar

Prvo mesto

Ime in priimek: **Filip Prosenak**

Naslov dela: Mars ni življenje

Razred in šola: 5. razred, OŠ ob Dravinji, podružnica Tepanje

Mentor/-ica: Mateja Zrnec

Drugo mesto

Ime in priimek: **Kaja Zore**

Naslov dela: Razpoka v življenju

Razred in šola: 6. razred, OŠ Milana Majcna Šentjanž

Mentor/-ica: Nena Bedek

Tretje mesto

Ime in priimek: **Veronika Vidmar**

Naslov dela: Ohranimo in spoštujemo naravo

Razred in šola: 6. razred, OŠ Mirana Jarca Črnomelj

Mentor/-ica: Natalija Orlič

EA 106 z priručno sablono

Ohranimo in spoštujemo naravo

Veronika Vidmar

Prvo mesto

Ime in priimek: **Anja Novak**

Naslov dela: Zemlja je naš otrok, zaščitimo ga

Razred in šola: 7. razred, OŠ Bršljin Novo mesto

Mentor/-ica: Vilma Petelin

Drugo mesto

Ime in priimek: **Eva Gungl**

Naslov dela: Prijazna prevoznaška sredstva

Razred in šola: 7. razred, OŠ Lenart

Mentor/-ica: Andreja Štancer

Tretje mesto

Ime in priimek: **Eva Pirnat**

Naslov dela: Nočem biti sam

Razred in šola: 9. razred, OŠ Jurija Vege Moravče

Mentor/-ica: Inge Ivartnik

Posebna nagrada

Ime in priimek: **Eva Kovač**

Naslov dela: Skrbno varujem okolje

Razred in šola: 8. NIS, CVIU Velenje

Mentor/-ica: Robert Klančnik

Posebna nagrada

Ime in priimek: **Nik Jeras**

Naslov dela: Zahtevam čist zrak!

Razred in šola: 7. NIS, CVIU Velenje

Mentor/-ica: Robert Klančnik

Posebna nagrada

Ime in priimek: **Leonit Biba**

Naslov dela: Zemlja je moj dom

Razred in šola: 7. NIS, CVIU Velenje

Mentor/-ica: Robert Klančnik

Posebna nagrada

Ime in priimek: **Klemen Hudorovac**

Naslov dela: Veseli

Razred in šola: PP IV. stopnja, OŠ Milke Šobar-Nataše

Mentor/-ica: Andreja Schwenner

Posebna nagrada

Ime in priimek: **Matej Zupan**

Naslov dela: Naša Zemlja je naš dom v vesolju

Razred in šola: PP 6, OŠ dr. Mihajla Rostoharja Krško

Mentor/-ica: Petra Kampl Petrin

Prvo mesto

Ime in priimek: **Ema Kunej**

Naslov dela: Sladko-kisli konec

Letnik in šola: 1. letnik, Gimnazija Celje-center

Mentor/-ica: Ana Pečnik

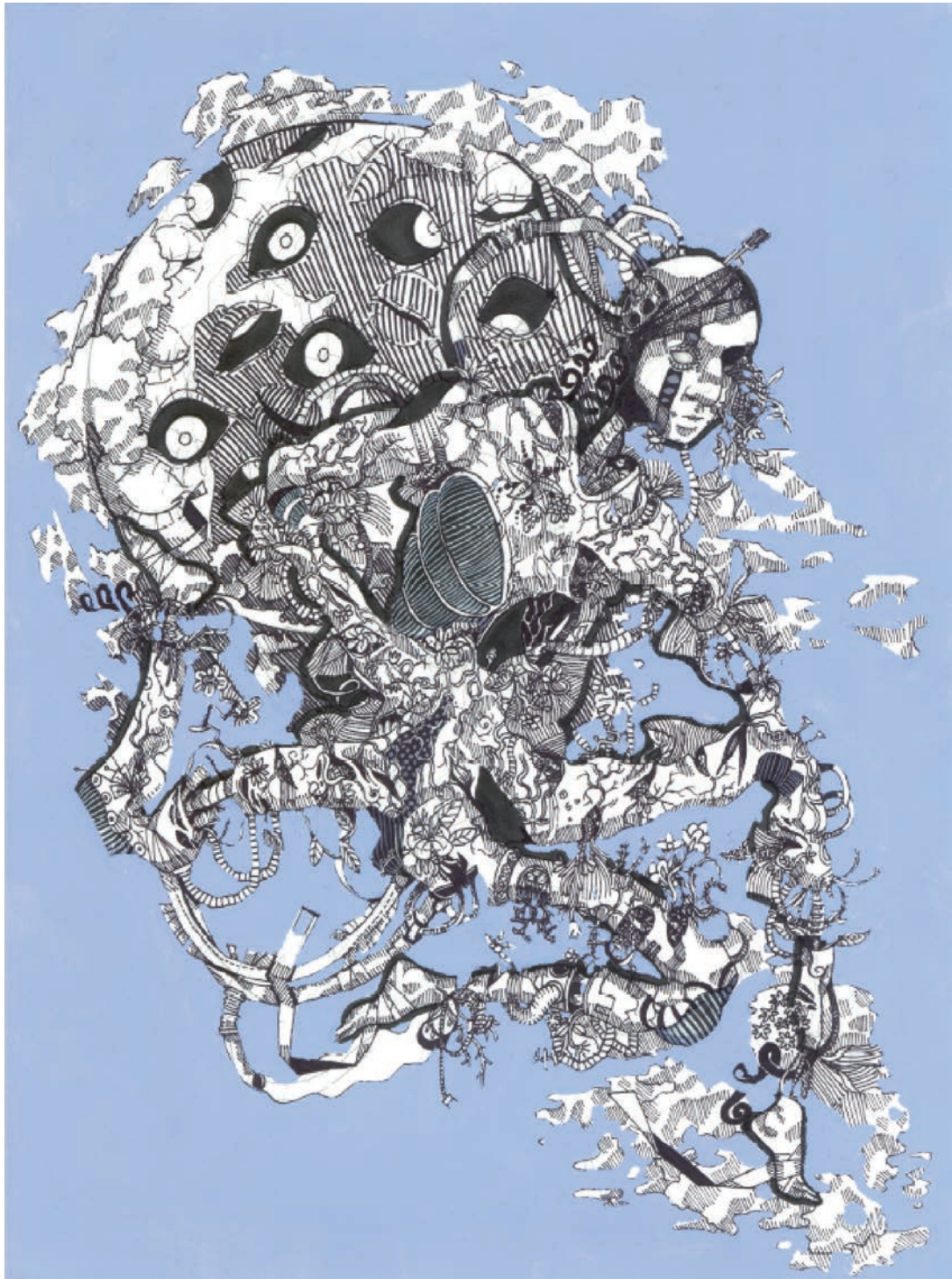
Drugo mesto

Ime in priimek: **Špela Kajtna**

Naslov dela: Zavetje

Letnik in šola: 3. letnik, Gimnazija Novo mesto

Mentor/-ica: Nina Arnuš

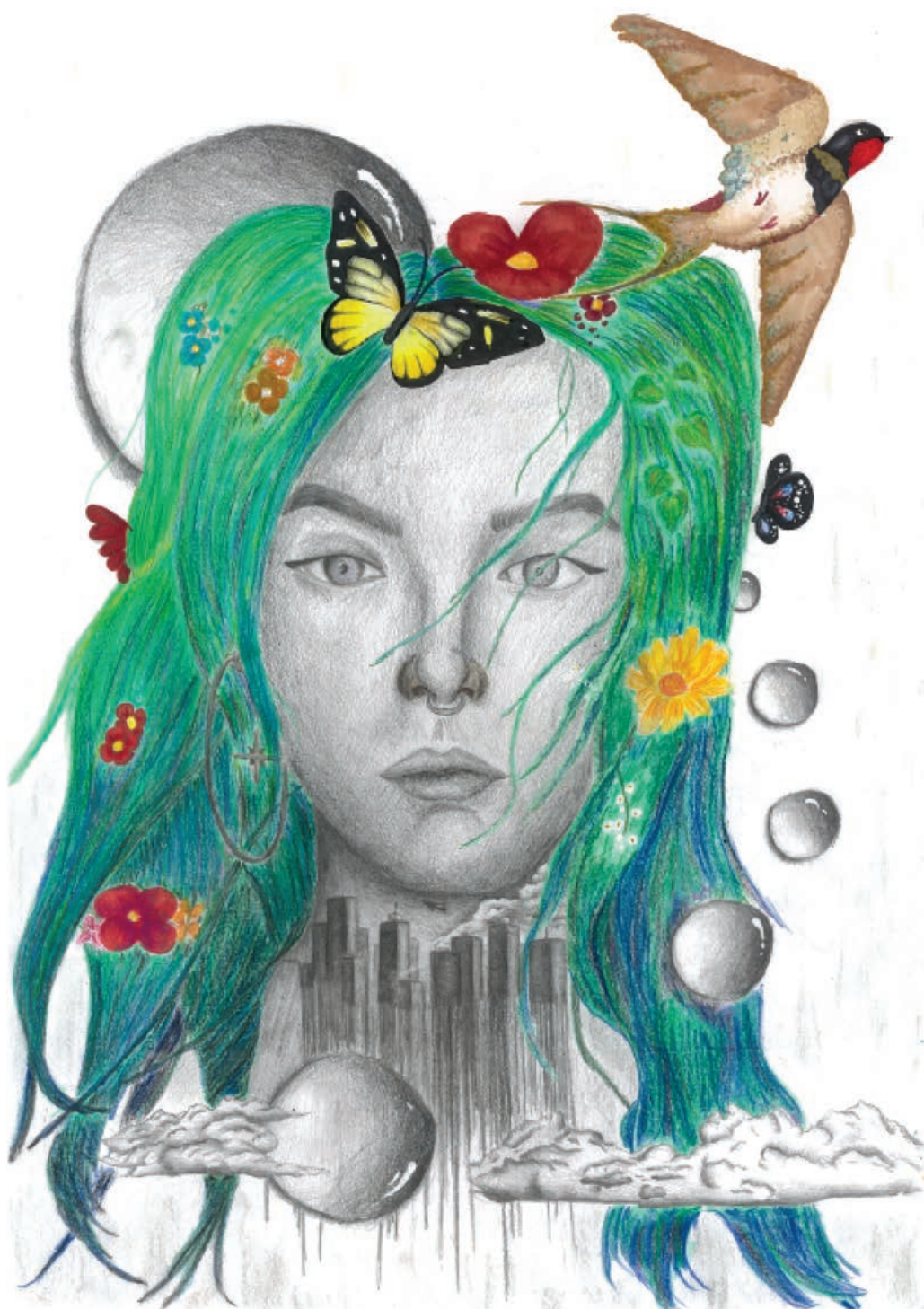
Tretje mesto

Ime in priimek: **Sara Furlan**

Naslov dela: Ne ubij me!

Letnik in šola: 1. letnik, Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina

Mentor/-ica: Damjana Plešnar

Fotografski natečaj

»Na Marsu živeti ne znamo, zato Zemlje ne damo«

Prvo mesto

Ime in priimek: **Lara Gorenc**

Naslov dela: Ali res potrebujemo toliko oblačil?

Razred in šola: 9. razred, OŠ Metlika

Mentor/-ica: Duška Vlašič

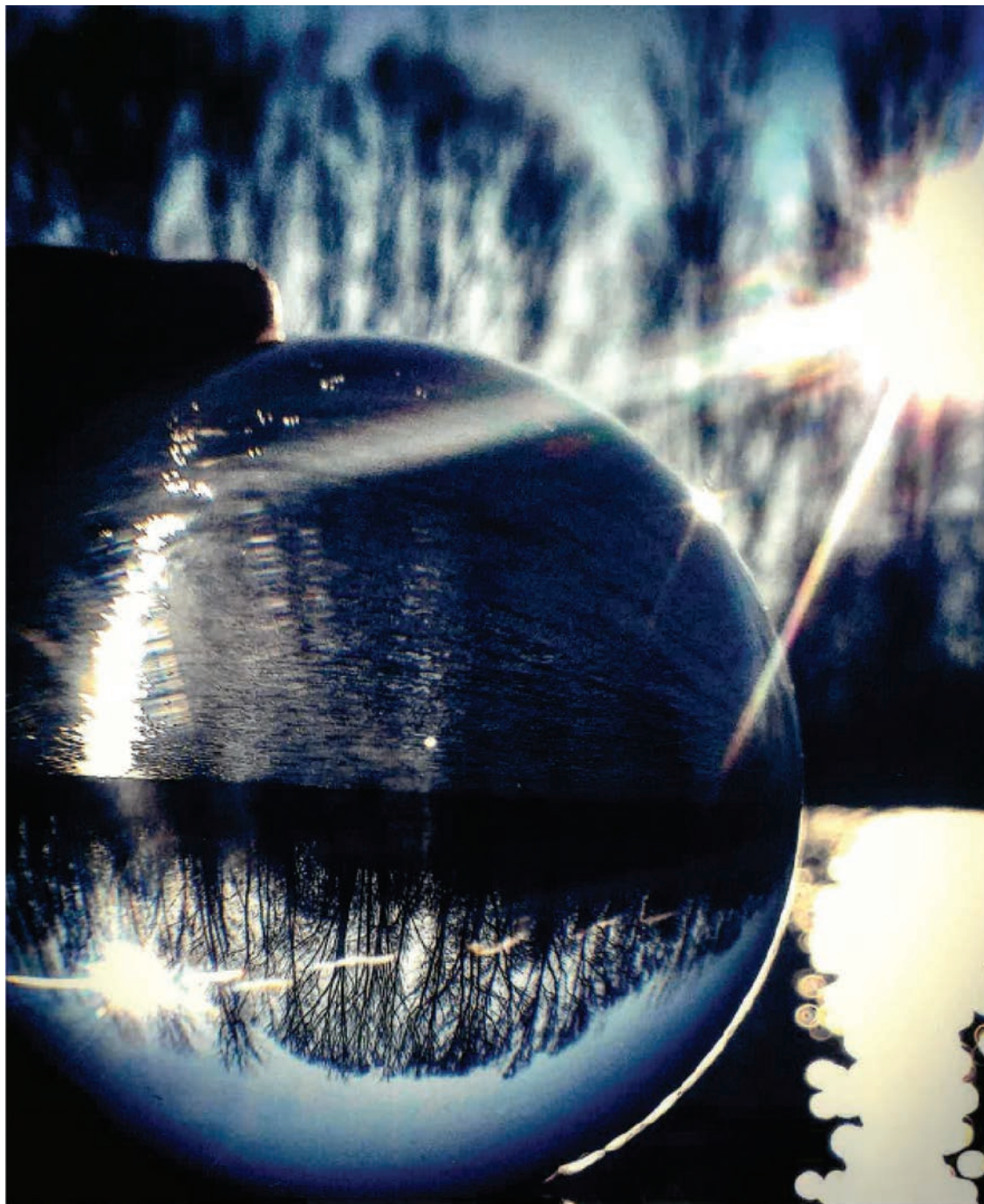
Drugo mesto

Ime in priimek: **Kai Borovič**

Naslov dela: Svet obrnjen na glavo

Razred in šola: 9. razred, OŠ III. Murska Sobota

Mentor/-ica: Mihaela Ružič

Tretje mesto

Ime in priimek: **Nikolaj Klep**

Naslov dela: Haloška idila

Razred in šola: 8. razred, OŠ Žetale

Mentor/-ica: Saša Peršoh

Prvo mesto

Ime in priimek: **Amika Zoja Jelič**

Naslov dela: Stop

Letnik in šola: 1. letnik, Gimnazija Novo mesto

Mentor/-ica: Jasmina Žagar

Drugo mesto

Ime in priimek: **Larisa Mirtič**

Naslov dela: Tehnologija v sožitju z naravo

Letnik in šola: 2. letnik, Ekonomska šola Novo mesto

Mentor/-ica: Jasmina Žagar

Tretje mesto

Ime in priimek: **Marko Stupar**

Naslov dela: Smog

Letnik in šola: 4. letnik, Srednja šola za farmacijo,
kozmetiko in zdravstvo Ljubljana

Mentor/-ica: Petra Čalić

Video natečaj

»Na Marsu živeti ne znamo, zato Zemlje ne damo«

Prvo mesto

Ime in priimek: **Ajda Kremesec,**
Nina Malić,
Živa Škof

Naslov dela: Zemlja ima velik problem!
Razred in šola: 9. razred, OŠ Metlika
Mentor/-ica: Duška Vlašič

<https://www.youtube.com/watch?v=8H1TtRRksZk&feature=youtu.be>

Drugo mesto

Ime in priimek: **Anže Kozinc,**
Sergej Pipan,
Luka Daničič

Naslov dela: Gozdna učna pot
Razred in šola: 7.-9. razred,
OŠ Sava Kladnika Sevnica
Mentor/-ica: Jelka Slukan, Tomaž Pavkovič

<https://www.youtube.com/watch?v=44IZC9LTsJk&feature=youtu.be>

Tretje mesto

Ime in priimek: **Eneja Perc,**
Ana Sluga,
Klara Hriberšek

Naslov dela: Ni planeta B
Razred in šola: 9. razred,
OŠ Adama Bohoriča Brestanica
Mentor/-ica: Sabina Košir

<https://www.youtube.com/watch?v=puDi-Md-Ylk&feature=youtu.be>

Prvo mesto

Ime in priimek: **Marko Stupar**

Naslov dela: Together

Letnik in šola: 4. letnik,

Srednja šola za farmacijo, kozmetiko

in zdravstvo Ljubljana

Mentor/-ica: Petra Čalić

https://www.youtube.com/watch?v=5_J91vQZwH8&feature=youtu.be

Drugo mesto

Ime in priimek: **Lea Gole,
Manica Pečarič,
Laura Kotnik**

Naslov dela: Na Marsu živeti ne znamo,
zato Zemlje ne damo

Letnik in šola: 3. letnik,

Gimnazija Novo mesto

Mentor/-ica: Jasmina Žagar

<https://www.youtube.com/watch?v=SG1jPDc6-t8&feature=youtu.be>

Tretje mesto

Ime in priimek: **Lara Tomažin,
Nika Rifelj**

Naslov dela: Soustvarjamo za življenje!

Letnik in šola: 3. letnik, ŠC Novo mesto,

Srednja gradbena, lesarska

in vzgojiteljska šola

Mentor/-ica: dr. Lorena Mihelač

<https://www.youtube.com/watch?v=e3vS6imwdDg&feature=youtu.be>

Internetni natečaj

»Na Marsu živeti ne znamo, zato Zemlje ne damo«

Komisija je v kategoriji osnovnih šol izbrala tri izdelke, ki prejmejo enakovredno mesto in si delijo priznanje za najboljše izdelke internetnega natečaja:

Ime in priimek: **Pia Vodenik, Saša Štrus, Hana Simončič,
Tesa Setničar, Mia Vozelj, Andrijana Nograšek**

Naslov dela: EKOlogerke

Šola: OŠ Litija

Mentor/-ica: Nevenka Mandelj

<http://os0719.evropavsoli.si/>

Ime in priimek: **Urban Krepel, Aldin Cakok,
Gašper Lemez, Blaž Osredkar**

Naslov dela: Eko izzivi

Šola: OŠ Livada Velenje

Mentor/-ica: Boris Bubik

<http://os1319.evropavsoli.si/>

Ime in priimek: **Alex Vozelj, Aljaž Mešić, Aljaž Požun,
Danil Gainullov, Lan Alibeg Šešok**

Naslov dela: Mladi za ekologijo

Šola: OŠ Litija

Mentor/-ica: Jana Štojs

<http://os0819.evropavsoli.si/>

Komisija je v kategoriji srednjih šol nagradila edino sodelujočo šolo,
ki prejme priznanje:

Ime in priimek: **Leila Bekonjič, Ksenija Korošec, Tamara Spasojević**

Naslov dela: Na Marsu živeti ne znamo, zato Zemlje ne damo

Šola: Srednja medijska in grafična šola

Mentor/-ica: Meta Hrovat

<http://ss0119.evropavsoli.si/>

